

Lahší prechod cez Moravu

V ankete členov Hospodárskeho klubu (NEF) Prečo Áno Európskej únii vyjadrujú dnes svoje názory **Anton Barboráš, konateľ spoločnosti, Investex Group, spol. s r. o., Zvolen, Miroslav Lapuník, generálny riaditeľ SPP, a. s., Miloš Kraus, generálny riaditeľ, Sauer-Danfoss, a. s., Považská Bystrica, Antonín Nekvinda, generálny riaditeľ a podpredseda predstavenstva, Česká poisťovňa - Slovensko, a. s.**

Máte odhad na výsledok referenda o vstupe SR do EÚ?

A. Barboráš: Predpokladám, že sa ho zúčastní viac ako 65 % oprávnených voličov. Verím, že 70 % z nich bude hlasovať za vstup SR do EÚ. Ekonomická budúcnosť Slovenska je v budúcich „Spojených štátoch európskych“, ktoré budú mať minimálne 430 mil. obyvateľov. My sa staneme súčasťou takéhoto obrovského trhu. Neverím dnešným odporcom tohto kroku, ani dôchodcom, že by takúto budúcnosť nepriali svojim deťom alebo vnukom.

M. Lapuník: Hoci nezvyknem tipovať, v tomto prípade si dovoľm odhadnúť výsledok referenda v prospech vstupu SR do EÚ. Účast na referende bude závisieť od načasovania a intenzity kampane a od spôsobu jej vedenia. Myslím, že občania pochopia zmysel a závažnosť tohto kroku a rozhodnú v prospech vstupu do EÚ.

M. Kraus: Bude to u nás prvé úspešné referendum. Nemali by sme však podceňovať vysvetľovaciu kampani a uspokojiť sa súčasnými preferenciami.

A. Nekvinda: Väčšina občanov SR chápe a prijíma vstup SR do EÚ pozitívne. Podľa môjho odhadu vstup do EÚ podporí 60 až 65 % oprávnených voličov, pri odhadovanej volebnej účasti 70 %.

Bude EÚ rozšírená podľa časového plánu v januári, resp. v máji 2004?

A. Barboráš: Európska únia už nemá veľa dôvodov na odkladanie svojho rozšírenia. Máj 2004 je reálny termín, ktorý by mal byť dodržaný napriek rôznym „technickým problémom“ bežne sprevádzajúcim takého historického zmeny.

M. Lapuník: Doteraz sa najčastejšie spomína máj 2004, preto predpokladám, že tento termín bude platiť a bude pre SR aktuálny.

M. Kraus: Bude. Termín však nie je rozhodujúci. Dôležité je, aby nedošlo k ďalšiemu deleniu kandidátskych krajín na lepšie a horšie pripravené, aby sa zachoval jednotný prístup.

A. Nekvinda: Činnosti nevyhnuté pre vstup do EÚ sú v jednotlivých odhlasovaných kandidátskych krajinách naplno rozbehnuté. Myslím, že v tejto fáze už bude aj vecou prestíže ako zo strany EÚ či kandidátskych krajín, dodržať časový plán a stihnúť rozšírenie EÚ do júna 2004 aj pri súčasnom veľkom napätí okolo Iraku.

Aká bude v tom čase Európa a jej vzťahy so Spojenými štátmi?

A. Barboráš: Európa už bude v máji 2004 vyrovnaná so súčasným problémom, ktorý sa nazýva „Irak“, v jej vzťahu k Spojeným štátom. Európa zároveň pochopí, že ťaženie USA proti terorizmu potrebuje bezvýhradnú podporu Európy bez ohľadu na to, ako sa prekážka nazýva. Dúfam len, že k zme ne súčasného postojia Európu nedonúti „úspešný teroristický útok“ na Eiffelovu vežu alebo inú dominantu Európy. Svetový terorizmus by ťažko existoval bez pomoci Iraku, Líbye alebo iných diktatúr. Alebo už Európa zabudla na Lockerby 1976?

M. Lapuník: Môže sa stať, že Európa bude v dôsledku situácie v Iraku názorovo rozdelená a jej vzťahy s USA budú všeobecne ochladené. Dôležité tiež bude, ako sa usporiadajú vzťahy medzi kandidujúcimi krajinami na vstup do EÚ, ktoré podporili USA, a ostávajúcou Európu.

M. Kraus: Je to príliš krátky čas na zmenu, takže si myslím, že pri vstupe nájdeme Európu takú, aká je dnes. Na nešťastie aj trochu prebyrokratizovanú. Vzťah Európy a Spojených štátov nie je determinovaný iba súčasným postojom k riešeniu situácie v Iraku. Každá zo strán má svoje záujmy politické, ekonomické, spoločenské, ktoré sa budú musieť vzájomne rešpektovať a zladíť. Verím, že na princípe „win to win“ a na základoch skúseností z doterajšieho 50-ročného spojenectva.

A. Nekvinda: Jedným zo zmyslov vytvorenia EÚ je vytvorenie určitej ekonomickej protiváhy USA. Vážny vplyv na vzájomný vzťah Európy a USA môže byť vojenský konflikt Iraku, ktorého možná hrozba už teraz rozdeľuje Európu na dva názorovo odlišné tábory. Aj napriek tomu si myslím, že sa vzťahy zásadne nezmenia a zostanú na vložnej rovine, ako to je aj teraz.

Zaznamená Európska únia do vtedy „vnútornú reformu“?

A. Barboráš: „Vnútorná reforma“ EÚ nie je krátkodobá, ani jednoduchá záležitosť. EÚ bude o rok rozšírená o desať krajín, ktoré budú účastníkmi jej „vnútornej reformy“ a bude sa ich tiež bytostne týkať. Preto si myslím, že „vnútorná reforma EÚ“ sa do mája 2004 môže len začať a bude prebiehať 2 - 3 roky. Potrvá však ešte dlho, kým sa „silní“ v Európe vyrovnajú s myšlienkou, že EÚ bude najprv o ekonomike a nie

Anton Barboráš

M. Lapuník

Miloš Kraus

Antonín Nekvinda

o politike. Politika bude až vtedy na patričnej úrovni, keď sa naučia „silní z Európy“ rešpektovať taký politický orgán EÚ, ktorý spoločne vytvorila a ktorý bude Európu navonok aj reprezentovať. Zatiaľ súčasný problém „Irak“ nenasvedčuje, že Európa je pripravená pristupovať k zložitým politickým problémom jednotným a definitívnym stanoviskom.

M. Lapuník: Zdá sa, že áno. Vývoj sa nedá zastaviť, a tak to zrejme bude aj s EÚ. Otázne je, do akej Európy sa Slovensko chystá a do akej vstúpi. Myslím si, že tento moment je veľmi dôležitý pre všetkých občanov, môže značne ovplyvniť názor na vstup do EÚ pri referende. Považujem preto za nevyhnutné o týchto možných zmenách otvorene hovoriť, a to veľmi skoro.

M. Kraus: Zladiť záujmy silných a slabších nebude jednoduché. Predovšetkým o tom „vnútorná reforma“ bude. Diskusia, aká EÚ má byť, aké budú jej kompetencie a jednotlivých členských štátov, bude pokračovať ešte niekoľko rokov.

A. Nekvinda: Toto je vec prirodzeného vývoja. Vstup nových krajín do EÚ podmieni pravdepodobne zmeny jej organizačnej a výkonnej štruktúry. Zásadnú vnútornú reformu neočakávam.

Bude po nej jestvovať stále tá istá Európa?

A. Barboráš: EÚ bude po ukončení vnútornej reformy oveľa silnejšia, jednotnejšia a získa si nielen vysoký rešpekt svojich vlastných členov, ale stane sa akceptovateľným rovnocenným partnerom aj Spojeným štátom. Z EÚ sa postupne stane mocnosť akceptovaná a rešpektovaná celým svetom ako jednotná politická a ekonomická sila, ktorá bude veľmi účinne vplyvať na demokratický vývoj všetkých kontinentov.

M. Lapuník: Nepoznám podrobnosti reformy, a preto neviem posúdiť, aká bude EÚ po reforme. Avšak už jej samotné rozšírenie o nové členské štáty môže vyvolať isté zmeny.

M. Kraus: Európa zostane, EÚ sa pravdepodobne zmení. Naplní sa ekonomický, čiastočne sociálny rozmer európskej integrácie, čo priniesie zlepšenie životných a pracovných podmienok obyvateľov EÚ. Prehlbi sa spolupráca v oblasti práva, morálky, vnútornej i zahraničnej politiky, spoločnej obrany, boja proti kriminalite, drogám a terorizmu.

A. Nekvinda: Je zrejme, že po vstupe nových krajín do EÚ to už nebude môcť byť tá istá EÚ. Determinujúcim faktorom je okrem iného aj odlišná ekonomická úroveň jednotlivých štátov oproti súčasnému štandardu EÚ. Podstata EÚ by však mala zostať zachovaná.

Aká bude podľa vás reálna pozícia SR v EÚ?

A. Barboráš: Po prekonaní počiatočných problémov sa SR so svojim potenciálom vysokokvalifikovanej pracovnej sily stane významnou cieľovou výrobnou oblasťou pre vyspelé európske firmy, ktoré majú dobre vybudovanú trhovú pozíciu aj za hranicami Európy. Zahraniční investori budú postupne presúvať výrobu finálnych výrobkov na východ, teda aj do SR, aby sa priblížili k zaujímavým východným trhom. Investícia PSA pri Trnave je toho skvelým príkladom. Ak sa PSA Trnava dostane objemom výroby na úroveň Volkswagenu Slovakia, môže predstavovať export výrobkov SR len z týchto dvoch podnikov 20 % súčasného ročného HDP Slovenska. Po roku 2010 by sa mohla takmer polovica subdo-

dávok pre tieto dva podniky vyrábať na Slovensku. Táto skutočnosť ani z hľadiska zamestnanosti nepotrebuje žiadny ďalší komentár.

M. Lapuník: Na túto otázku dávajú najjasnejšiu odpoveď ekonomické parametre SR v porovnaní s členskými krajinami EÚ. Myslím si, že nemôžeme vychádzať z ilúzie, že ihneď po vstupe nám bude lepšie a všetky európske krajiny sa postarajú o náš blahobyt. Opak bude pravdou a nás bude čakať tvrdá konfrontácia, porovnávanie s ostatnými členmi EÚ. Vstup do Európskej únie

skytovaných služieb v rámci vzájomnej spolupráce, ale aj solidarnosti k partnerovi a osobnejší vzťah či prístup. Tieto faktory môžu byť veľmi silnou zbraňou tých domácich firiem, ktoré už nie sú také zraniteľné na poli kvality, a preto môžu byť veľmi silným konkurentom aj voči takému argumentu, akým sú platobné podmienky zahraničnej konkurencie.

M. Lapuník: Slovenský plynárenský priemysel je z tohto pohľadu špecifický, podobne ako aj iné spoločnosti, ktoré už dnes obchodujú s krajinami EÚ.

nebude cieľom, ale len začiatkom tvrdej práce a sústavného úsilia postupne sa vyrovnávať s týmito krajinami vo všetkých porovnateľných kritériách. Budeme sa musieť „naučiť žiť“ v spoločnosti vyspelých krajín. Dnes to ešte nevieme. Nevieme využiť ani tie výhody, ktoré nám EÚ už dnes poskytuje, napríklad v možnosti využívať fondy podporujúce rozvoj a podnikanie. Nevieme vypracovať projekty, ktoré by umožnili využiť naplno zdroje EÚ v prospech Slovenska. Musíme sa ešte veľa naučiť, aby sme mohli hovoriť o pozitívach vstupe do EÚ.

M. Kraus: Reálna pozícia SR v EÚ bude taká, akú si ju dokážeme sami pripraviť. Bude závisieť od dosahovania makroekonomických ukazovateľov, od pokračovania reforiem v oblasti verejných financií s dôrazom na reformu systému sociálneho a dôchodkového zabezpečenia, pokračovania reforiem v oblasti daní, od regionálnej politiky. V neposlednom rade od zvýšenia vymožitelnosti práva, od zvýšenia etiky a morálky v podnikaní, od celkovej politickej kultúry. Ak dokážeme tieto problémy riešiť, nielen o nich hovoriť, máme veľkú šancu nájsť si svoje zodpovedajúce miesto v Európe.

A. Nekvinda: Reálna pozícia SR v EÚ bude úmerná jej „veľkosti“. Presadzovanie záujmov a požiadaviek bude závisieť od schopnosti vlády a zástupcov v EÚ. Dôležitá bude vzájomná spolupráca s ostatnými integrujúcimi sa krajinami. Tu sú určité rezervy, ale plati, že v jednote je sila, V4 by na to nemala zabúdať.

V čom vidíte plusy nášho včlenenia do EÚ?

A. Barboráš: Naše začlenenie do EÚ umožní mnohým slovenským výrobcom podieľať sa na výrobe subdodávok pre finálne výrobky zahraničných firiem, ktoré majú zabezpečený odbyt po celom svete. Zároveň však bude veľmi bolestivú pre kvalitatívne a ekonomicky nepripravených výrobcov, ktorých výrobky sú spotrebúvané v SR alebo krajinách EÚ z bývalého východného bloku. Títo pocítia najvýraznejšie veľmi tvrdý tlak európskej konkurencie. Bude veľmi záležať na ich pôvodných odberateľoch, či zostanú lojálni k svojim doterajším partnerom, alebo sa zúčastnia (zmenou dodávateľa na zahraničného) na ich likvidovaní. Takáto budúcnosť čaká mnohé slovenské podniky, pretože sú pokapitalizované a nemožno očakávať, že sa ich súčasný stav v krátkom čase zlepší. Osobitnou kategóriou sú slovenskí exportéri, ktorých majetok neovláda zahraničný kapitál a zrejme nebudú na takúto perspektívu bez vlastnej vôle odkázaní. Týchto sa európska konkurencia najmenej dotkne, pretože aj pri súčasnom trende globalizácie budú zahraniční rovnocenným partnerom. Preto „klobúk dolu“ pred takými slovenskými exportérmi, akým je napríklad Duslo Šaľa. Obyčajný človek však tieto skutočnosti nebude vnímať. Zamestnanosť sa bude postupne významne zvyšovať a životná úroveň slovenských rodín sa reálne zvýši. Na tomto vývoji nič nezmení meno alebo štátna príslušnosť majiteľa či akcionára firmy, v ktorej budú slovenskí zamestnanci na Slovensku pracovať. Rovnaký trend očakávame aj v našej spoločnosti. Ak nebudú naše služby kvalitatívne porovnateľné a cenovo výhodnejšie ako ponúka európska konkurencia našim stálym odberateľom, stratíme svojich zákazníkov. Určite využijeme všetky aspekty, ktoré nás na našom trhu zvýhodňujú. Medzi najdôležitejšie patrí nadštandardný prístup k zákazníčkovi, širší sortiment po-

Tranzitný systém plynovodov prepravuje zemný plyn z Ruska do západných krajín Európy, SPP je teda strategicky významnou spoločnosťou pre krajiny EÚ už dnes. Takže možno konštatovať, že SPP, ako súčasť Slovenska, už v EÚ je. Toto tvrdenie podčiarkuje i fakt, že 49-percentnými akcionármi v SPP sú nemecký Ruhrgas a francúzsky Gaz de France. Okrem toho, v spoločnosti sa už dnes snažíme aplikovať legislatívu EÚ, platnú pre oblasť plynárenstva, čo je jeden z dôvodov reštrukturalizácie SPP, ktorá v súčasnosti intenzívne prebieha.

M. Kraus: Predovšetkým v posilnení medzinárodného postavenia SR, čo podporí prílev zahraničných investícií, otvorí sa trhy, a tým aj nové obchodné príležitosti pre slovenské podniky. Pre obyvateľov možnosť pracovať v rámci EÚ, zlepšenie možnosti štúdia, voľného pohybu, čiže zvýšenie šancí na vlastnú realizáciu. Očakávam aj posilnenie demokratických princípov štátu, zvýšenie záruky ochrany ľudských práv a slobôd a zvýšenie tlaku na vyrovnanie sa s rôznymi problémami a metódami, ktoré sa u nás udomácnili.

A. Nekvinda: Naša spoločnosť ako univerzálna poisťovňa úspešne pôsobí na slovenskom trhu desiaty rok. Celá finančná skupina ČP Group sa dlhší čas pripravuje na vstup do EÚ. Zámerom Českej poisťovne je ponúkať svojim klientom moderné produkty a služby, a to na porovnateľnej úrovni, ako je zvykom v štátoch EÚ už teraz. Plusy vidím predovšetkým v prijatí právnických noriem EÚ v oblasti poisťovníctva v celej komplexnosti.

Integračné mínusy?

A. Barboráš: Najzávažnejším integračným mínusom polovice našich zamestnancov bude jazyková bariéra. Musíme nevyhnutne zabezpečiť, aby všetci kontaktní ľudia boli jazykovo príslušne vybavení. Zamestnanci s jazykovým deficitom sa budú môcť venovať komplexnej príprave a realizácii firemného produktu pre tie slovenské spoločnosti, v ktorých pracovným jazykom nebude angličtina. Aj preto rozhodujúci poskytovateľmi našich produktov budú musieť byť ľudia s výbornými jazykovými znalosťami.

M. Lapuník: Je to približne 6- až 8-ročný časový posun medzi tým, kde sa dnes nachádza SPP a ostatné plynárenské spoločnosti Európskej únie. Zásadný rozdiel je v úrovni liberalizácie trhu so zemným plynom v krajinách EÚ a na Slovensku. Slovenský trh so zemným plynom sa otvoril 1. júla 2002 pre zákazníkov s ročnou spotrebou nad 25 miliónov kubíkov. Od 1. januára 2003 sa úroveň minimálnej spotreby znížila na 15 miliónov kubíkov, čím sa vytvorili podmienky na vstup ďalších obchodníkov so zemným plynom a SPP prišiel o postavenie prirodzeného monopolu. SPP teda musí vykonať všetky kroky k tomu, aby bol maximálne konkurencieschopný na otvorenom trhu a aby si zachoval dominantné postavenie.

M. Kraus: Naša firma je súčasťou nadnárodnej skupiny, ktorej súčasťou firemnej filozofie je rovnaký prístup ku všetkým firmám. Procesy a priebehy sú rovnaké bez ohľadu na to, v ktorej krajine sa firma nachádza, naši zamestnanci sú členmi celosvetových pracovných skupín, podieľame sa na globálnych riešeniach v rámci firmy, naše výrobky sú na trhoch EÚ, Ameriky, Ázie. Myslím si, že my sme na integračné procesy pripravení, nevidím žiadne závažné integračné mínusy.

A. Nekvinda: Z nášho hľadiska nevímame integračný proces negatívne. Určite sa zosilní konkurencia, ale tá je aj v súčasných podmienkach veľká, takže sme pripravení. Nové impulzy a trendy sú pre nás výzvou a nie strachom.

Dajú sa tie mínusy vnímať ako výzva obyvateľstvu?

A. Barboráš: Znalosť angličtiny je základnou výzvou pre všetkých obyvateľov Slovenska. Angličtina je a bude komunikačným jazykom EÚ. Nemčina, francúzština alebo taliančina budú tých, čo ich ovládajú, ešte viac zvýhodňovať, ale angličtina zostane popri materinskom jazyku každého člena EÚ najdôležitejším, teda „úradným jazykom“.

M. Lapuník: Myslím, že po zovšeobecnení áno. Jednou z výziev, hlavne pre mladých, by mala byť výzva naučiť sa komunikovať aspoň v jednom cudzom jazyku. To je prvý a základný predpoklad na komunikáciu so zahraničnými partnermi. Druhou výzvou je sústavne na seba pracovať, vzdelávať sa, zdokonaľovať sa vo všetkých oblastiach. Dôležité popri tom je zachovať si slušnosť, serióznosť, dôveryhodnosť a ľudskosť. Toto sú vlastnosti, ktoré by mali hrať prím pri prezentácii Slovákov v budúcej Európe, a nielen tam.

M. Kraus: Osobne si myslím, že výzvu pre naše obyvateľstvo by mali byť skôr integračné možnosti. Dostávame šancu lepších príležitostí ako jednotlivci, regióny aj celá krajina. Chopme sa jej a využijme ju.

A. Nekvinda: Jednoznačne áno. Predovšetkým pre mladú generáciu sa otvárajú neobvyklé možnosti. Je potrebné využiť všetky pozitívne skúsenosti krajín, ktoré vstúpili do EÚ pred nami a aplikovať ich na naše pomery. Zvládli sme rozdelenie republik a ich samostatnosť, teraz sa budeme integrovať do väčšieho zoskupenia. Nebojíme sa, že by sme to nezvládli.

Zmení vstup do EÚ niečo vo vašom osobnom a profesionálnom živote?

A. Barboráš: V živote podnikateľa sa postupne zmení najmä jeho chápanie merania hodnôt. Začne si oveľa viac vážiť úspechy iných slovenských podnikateľov a bude si vysoko vážiť ich prípadnú lojalitu. Oveľa viac osobného času bude venovať spoločenským podujatiam s cieľom prezentácie vlastnej spoločnosti. Bude nutejnú svoju firmu pripomínať, aby zákazníci videli, koho služby používajú, každý výrobok spotrebúvajú. Ľudí uspokojuje, ak spotrebúvajú produkty úspešnej firmy, ktorá má zároveň dobré meno. Nebude existovať vážna administratívna prekážka umiestniť na európskom trhu dobrý slovenský produkt. Aj európsky spotrebiteľ si na nás zvykne tak rýchlo, ako sme si my zvykli na drahé a pekné európske výrobky hneď po „nežnej revolúcii“ bez ohľadu na to, či sme mali na ich kúpu peniaze. Je na nás, či naučíme Európu v podstatne väčšej miere spotrebúvať slovenské výrobky či služby a ako rýchlo jej dokážeme, že vieme rovnako kvalitne a dobre pracovať ako jej doterajší obyvatelia.

M. Lapuník: Domnievam sa, že v profesionálnom živote už nie. To sa už stalo privatizáciou SPP. V osobnom živote určite áno, napríklad pri cestovaní do cudziny, pri colnom a pasovom vybavovaní, pri triedení občanov podľa príslušnosti k EÚ a ostatných. Predpokladám, že negatívne zmeny osobne nepocítim. A pozitívne? Okrem zjednodušenia cestovania a zvýšenia pocitu kozmopolitnej spolupatričnosti, tie ostatné už vzhľadom na súčasný vek a čas predpokladaných pozitívnych dosahov možno ani nebudem potrebovať. Verím však, že si ich užije súčasná generácia mladých, začínajúcich odborníkov.

M. Kraus: Veľké zmeny neočakávam. Ja som už dostal šancu spoznať prácu manažérov v EÚ, ich postoje, metódy a správanie sa v rámci biznisu. Čakám len jedinú, to, čo som poznal aj doteraz, tvrdú prácu, tvrdý, ale férový boj o presadenie sa. Nikto ani mne ani firme nedá nič zadarmo, rozhodnú li argumenty a skutočné výsledky.

A. Nekvinda: Čo sa týka profesionálneho života, všeličo je už spomenuté v predchádzajúcich odpovediach a k tomu je ešte možné zda dodať, že očakávam ešte viac rokovani v anglickom jazyku než doteraz. Angličtina sa stane jazykom EÚ. Na osobný život majú hlavný vplyv prozaickejšie veci než EÚ. A to je dobré. A hlavne sa teším na opäť ľahší prechod cez rieku Moravu.

Peter Kasalovský

Vzťahy určite budú normálne

Do ankety členov Hospodárskeho klubu (NEF) a nominovaných na jeho tohtoročné prestížne ocenenia Zlatý biatoc a prominent ekonomiky dnes prispeli: **Ivan Saktor, prezident KOZ SR, Margita Prostredná, Tatra banka, a. s., regionálna pobočka Žilina, Ján Klepáč, podpredseda Úradu pre reguláciu sieťových odvetví a podpredseda Paneurópskej únie Slovenska, Peter Weber, generálny riaditeľ, Hewlett-Packard Slovakia, a. s.**

Máte odhad na výsledok referenda o vstupe SR do EÚ?

I. Saktor: S odhadmi by som narábal opatrne. Tak ako sú kladené otázky renomovaných firiem, ktoré robia verejné prieskumy, sa to javí veľmi pozitívne. Ale osobne si myslím, že nepopulárne kroky, ktoré vláda mnohokrát zdôvodňuje tým, že harmonizuje naše prostredie s EÚ, mnohých ľudí odradia, aj keď v anketách na otázky odpovedajú áno. Takže my ako odbory, ktoré sú prointegrácie orientované, sa budeme snažiť robiť vlastné aktivity na to, aby odborári išli do referenda a aby sa vyjadřili súhlasne. Ak by som to cez prizmu týchto a ďalších aktivít, ktoré tu budú v rámci krajiny, hodnotil, tak si myslím, že účasť bude určite nadpolovičná, teda referendum bude platné. A keď bude takáto účasť, tak podľa mňa sa na referende zúčastnia ľudia, ktorí chcú vstúpiť do EÚ, čiže výsledok bude pozitívny.

M. Prostredná: Predpoklad výsledku referenda o vstupe do EÚ očakávam kladný, asi 55 % občanov bude hlasovať za vstup.

J. Klepáč: Myslím, že to bude úspešné referendum, to znamená, že sa na ňom zúčastní nadpolovičná väčšina oprávnených voličov a z nich bude asi 70 % hlasovať za vstup. Dôležitá je práca s verejnosťou pred referendom. Kým vláda SR sa snaží robiť propagandu, my, teraz mám na mysli Paneurópsku úniu Slovenska, sa snažíme robiť osvetu. To znamená nielen pozitívne, ale predovšetkým objektívne informovať a vysvetľovať ľuďom, čo nás po vstupe do EÚ čaká. Pravidelne organizujeme prednášky a diskusie k európskym témam, mnohí naši členovia sú zapojení do viacerých projektov.

P. Weber: Absolútne nepochybujem o pozitívnom výsledku referenda o vstupe SR do EÚ. Ľudia aj bez akékoľvek vysvetľovacej kampane pochopili, že malá slovenská ekonomika nemôže prosperovať bez intenzívneho zapojenia Slovenska do medzinárodnej ekonomickej spolupráce a že EÚ je najlepšou zárukou slovenskej prosperity v budúcej Európe.

Bude EÚ rozšírená podľa časového plánu v januári, resp. v máji 2004?

I. Saktor: V roku 2004, predpokladám, že EÚ rozšírená bude. Vychádzam aj zo skúseností, ktoré mám zo svojho medzinárodného pôsobenia v rámci Európskej odborej konfederácie. Sotva možno počítať s tým, že by sa únia nerozšířila v príslušnom termíne. Pretože únia uvažuje aj o tom, čo by sa stalo, keby sa povedalo nie. To znamená aj o tom, akým spôsobom by povedme prepukli niektoré národné, nacionálne a iné tendencie, ktoré latentne driemu v niektorých krajinách EÚ. Takže myslím si, že všetko sa pripravuje na to, aby všetky krajiny, ktoré sú dnes prizvané, boli plnoprávnymi členmi únie v plánovanom termíne.

M. Prostredná: EÚ bude rozšírená podľa časového plánu v máji 2004.

J. Klepáč: V súčasnosti už nie je alternatíva. Reálnym termínom je 1. máj 2004. Do konca tohto kalendárneho roka prebehnú ratifikácie v parlamentoch členských štátov. Dôležitým faktorom je skutočnosť, že existuje dohoda, že v parlamentoch členských štátov EÚ sa bude hlasovať en bloc o všetkých desiatich kandidátskych štátoch naraz a nie jednotlivito. Verím, že v júni 2004 sa už Slovenská republika zapojí do volieb do Európskeho parlamentu.

P. Weber: Som optimistom napriek tomu, že riziká oneskorenia ratifikačného procesu v krajinách EÚ existujú. V poslednom čase sa objavili špekulácie o možnom negatívnom vplyve na ratifikačný proces v dôsledku slovenského postoja k vojne v Iraku, ktoré sa líšilo od postoja väčšiny krajín EÚ. Myslím však, že do mája budúceho roka bude tento problém bezo zvyšku prekonaný a že ratifikačný proces bude dokončený v

najhoršom prípade s niekoľkomešačným oneskorením.

Aká bude v tom čase Európa a jej vzťahy so Spojenými štátmi?

I. Saktor: Vzťahy medzi Európou a USA sa budú vo väčšej miere odvíjať od ekonomických parametrov ako od toho, čo sa deje teraz. Rozšírená EÚ bude predstavovať najväčší trh v rámci sveta. Podľa môjho názoru budú medzi EÚ a USA dominovať ekonomické vzťahy.

M. Prostredná: To je úzko spojené s výsledkom irackej krízy. V súčas-

Ivan Saktor

M. Prostredná

Ján Klepáč

Peter Weber

nosti je Európa nejednotná vo vzťahu k USA, zrejme to tak bude aj v budúcnosti. Očakávam však v zásadných otázkach dohodu o spoločnom postupe, predovšetkým v oblasti zahraničného obchodu.

J. Klepáč: Myslím si, že neexistuje vážny konflikt medzi Európou a USA, ale existujú rôzne postoje vo vnútri Európy. Na jednej strane sa Európa prejavuje ako neplodná kritická voči USA, ale na druhej strane sa potrebná podpora nedostala ani záujmavej iniciatíve Francúzska. V roku 1993 sa v Maastrichte rozhodlo o postupnom kreovaní spoločnej európskej zahraničnej politiky, čo sa však doteraz nepodarilo uskutočniť. Vytvoril sa tým priestor aj pre Slovensko, aby po svojom vstupe mohlo v tejto oblasti čosi ovplyvniť.

P. Weber: EÚ a USA môžu mať rôzne názory na čiastkové problémy, ale z globálneho hľadiska sú a budú vždy najbližšími spojencami. Preto nepochybujem, že vzťahy budú normálne. Tým skôr, že iracká misia by v tom čase už mala prinášať pozitívne plody.

Zaznamená Európska únia dotvrdí „vnútornú reformu“?

I. Saktor: Pokusy o vnútornú reformu tu sú, pretože keby EÚ mala také pravidlá, aké má momentálne, tak by nebolo možné, aby absorbovala takéto množstvo krajín. Čiže určite áno. Reformy už prebiehajú a my sme presvedčení, keď mám hovoriť za svoju komunitu, že sociálna agenda sa v EÚ stane záväznou, o čo odbory na Slovensku aj v Európe bojujú.

M. Prostredná: Očakávam, že EÚ do roku 2004 nezaznamená reformu. Predpoklad je až neskôr, a to v súvislosti s vývojom situácie v USA, najmä dosahu na jej ekonomiku, ktorá má vplyv na Európu.

J. Klepáč: Myslím, že nezaznamená. Veci vôbec nejdú tým smerom, skôr sa prehlbujú konflikty. O reforme sa najviac hovorí v Európskom konvente, kde však namiesto jednotnej predstavy sa prezentujú skôr rôzne alternatívy. Okrem toho konvent nemá rozhodujúcu moc, zatiaľ je to len fórum na prezentáciu názorov.

P. Weber: Nevieť, či EÚ bude schopná dosiahnuť dohodu o vnútornej reforme do mája 2004, ale rozhodne o to bude intenzívne usilovať. Jednoducho preto, že keby sa rozhodovacie mechanizmy nezmenili, bola by EÚ po rozšírení o ďalších 10 štátov veľmi nepružná. Domnievam sa, že model budúcej EÚ by sa mal pomaly približovať k modelu USA: cieľom je jednotný ekonomický priestor a postupne sa musí zvyšovať schopnosť EÚ prijímať rozhodnutia hlasmi väčšiny členov pri rozumnej ochrane menšinového názoru. To druhé bude dôležité najmä pre malých členov, ako je Slovensko. Ale v každom prípade musí byť len nevyhnutne najmenšie množstvo rozhodnutí prijímané konsenzom.

Bude po nej jesť stále tá istá Európa?

I. Saktor: Tento stav je podľa mňa v súčasnosti v Európe nezvratný a únia bude tou istou ako teraz.

M. Prostredná: EÚ bude existovať po roku 2004 s inou štruktúrou, ovplyvní ju vstup nových krajín.

J. Klepáč: Po reforme už nie. Jadrom EÚ je pôvodná šesťka z roku

1951. Potom v priebehu troch desaťročí (tzv. západné, južné a severné rozšírenie) sa EÚ rozšířila o deväť štátov. Teraz pri jedinom rozšírení prijme naraz desať štátov, a to ešte nie je koniec. Po završení procesu rozšírenia bude EÚ vyzeráť inak než dosiaľ. Na programe dňa budú otázky rozsiahlych rozhodovacích mechanizmov, otázka európskeho prezidenta a jeho voľby atď. Verím, že v týchto procesoch zohrá pozitívnu úlohu aj Paneurópska únia, veď v súčasnom európskom parlamente má vyše sto poslancov.

P. Weber: V predchádzajúcej odpovedi je i odpoveď na túto otázku. Nebude, nikdy nevstúpi dvakrát do tej istej rieky. Myslím však, že reformovaná EÚ bude lepšia.

Aká bude podľa vás reálna pozícia SR v EÚ?

I. Saktor: Slovensko musí vyhľadávať, tak ako je to bežné v komunitách, kde sú väčší a menší členovia svojich spojencov. Budú sa musieť predovšetkým spájať menšie krajiny, aby vedeli ovplyvňovať procesy, ktoré vznikajú hlasovaním v rámci inštitútov EÚ.

M. Prostredná: Sme malým štátom, ekonomicky aj politicky nie dostatočne silným, budeme mať podpriemernú pozíciu.

J. Klepáč: Taká, akú si dokáže Slovensko presadiť. Sebapodceňovanie tu vôbec nie je namieste. SR sa zaraďuje medzi stredne veľké štáty, kam patrí aj Dánsko, Fínsko, Nórsko. V EÚ bude aj viacero oveľa menších štátov ako Slovensko, napríklad Luxembursko, Malta či Estónsko. Vynikajúce osobnosti môžu prísť odvšadiaľ, aj zo Slovenska. Pamätám si, ako sa nedávno na medzinárodnom predsedníctve Paneurópskej únie hodnotilo, že najlepšie vystúpenie pri predstavaní desiatich kandidátskych štátov v Európskom parlamente mal slovenský vyjednávač Ján Figel. Záleží teda predovšetkým na nás samotných.

P. Weber: Pozícia Slovenska v EÚ bude rovnaká ako všetkých ostatných malých členov, čiže určite to nebude rozhodujúca pozícia. Avšak to je úloha pre slovenskú zahraničnú politiku: ak nie si sám dostatočne silný, musíš pracovať v koalícii s ďalšími, ktorí majú rovnaké záujmy.

V čom vidíte plusy nášho včlenenia do EÚ?

I. Saktor: Pre nás je, samozrejme, nanajvýš dôležitá otázka, akým smerom sa bude EÚ vyvíjať. Má to byť únia štátov, ktoré budú uznávať sociálne hodnoty. Ak bude prijatá sociálna agenda ako záväzná do ústavy EÚ, ak sa to podarí, tak potom Slovensko má šancu, že budú postupne eliminované tlaky, ktoré sú momentálne realitou na Slovensku. Sú to tlaky neoliberalného charakteru. EÚ má svoje tradície, a keď budú dokumenty EÚ stáť na tradíciách Európy, tak Slovensko by malo tým určite získať. Pokiaľ niekomu prekáža pojem sociálny štát, tak hovoríme o mieststáte alebo únii štátov, ktoré by mali uznávať solidaritu, ktorú, zdôrazňujem, nebudú potrebovať len zamestnanci, ale budú ju potrebovať aj malí zamestnávatelia, pretože vstupujú na trh veľkých hráčov.

M. Prostredná: Plusmi budú podstatne lepšia dostupnosť bankových zdrojov, nové projekty na financovanie, prílev kapitálu zdrojov na investície. Uzavrieme viac obchodov, zvýšia sa možnosti čerpať štrukturálne fondy, postupne sa stabilizuje ekonomika, bude viac možností na uplatnenie šikovných ľudí. Slubná je možnosť priblíženia sa európskemu štandardu v oblasti miezd. Na druhej strane nás čaká rast cien, ale aj zlepšenie dôchodkového zabezpečenia, vytvorenie penzijných fondov, zjednotenie v oblasti certifikácie a zvýši sa ochrana spotrebiteľa.

J. Klepáč: Pôsobím v inštitúcii, ktorá vznikla v rámci procesu približo-

vania Slovenska krajinám EÚ. Úlohou regulácie v sieťových odvetviach (podľa slovenskej legislatívy elektroenergetika, plynárenstvo, zásobovanie teplom a vodné hospodárstvo) je minimalizovať prvky monopolného správania a spoluvytvárať prostredie, ktoré sa čo najviac blíži ku konkurenčnému. Snahou Úradu pre reguláciu sieťových odvetví je pripraviť vstup Slovenska na otvorené liberalizované trhy s energiami, kde panuje tvrdá konkurencia, ale na druhej strane aj prísne pravidlá. Kým paneurópska myšlienka nás Európanov

spája duchovne, plynárenské a energetické siete nás spájajú fyzicky. Po vstupe do EÚ nielen my otvárame náš trh úni, ale aj únia otvára svoj trh pre nás. Slovensko vďaka svojej výhodnej geografickej polohe a vďaka slušne vybudovanému energetickému i plynárenskému odvetviu má šancu v tejto oblasti dobre obstáť.

P. Weber: Plusy nášho začlenenia do EÚ sa budú prejavovať v politickej, právnej a ekonomickej oblasti. Slovenská politika sa upokojí a viac sa bude prejavovať v pôsobení v rámci EÚ. Fungovanie legislatívneho systému dosiahne postupne úroveň zrovnateľnú s krajinami EÚ, právo bude jednoznačne vymožiteľné, a to je veľmi významný predpoklad aj na vytvorenie štandardného podnikateľského prostredia. Pochopiteľne, najvýznamnejšie pozitívne efekty očakávam v ekonomickej oblasti. Slovensko má vynikajúce predpoklady na rýchly ekonomický rozvoj, najmä:

- vzdelanú pracovnú silu,
- dobrý edukačný systém na všetkých úrovniach,
- vynikajúcu logistickú pozíciu v strede Európy, ktorá umožňuje dodať produkty zo Slovenska v rámci jednodňovej jazdy kamiónmi do oblasti s populáciou 300 miliónov ľudí,
- relatívne nízke náklady tak na pracovnú silu, výrobné priestory, ako aj na ostatné lokálne vstupy,
- pomerne dobré životné podmienky.

Očakávam, že tieto potenciálne výhody sa premenia do rýchleho nárastu priamych zahraničných investícií, zníženia nezamestnanosti a celkového zvýšenia životnej úrovne vo všetkých regiónoch Slovenska. Štrukturálne fondy EÚ by mali pomáhať rozvoju regiónov, riešeniu naliehajúcich ekologických problémov a rozvoju poľnohospodárstva. Veľký pohyb tovaru, služieb, kapitálu a ľudí, ktorý je jedným zo základných princípov EÚ, otvára pre slovenskú ekonomiku i občanov nové horizonty prosperity. Z hľadiska firmy Hewlett-Packard Slovakia očakávam, že rast HDP a nové zahraničné investície sa odrazia aj v raste trhu informačných technológií a nových príležitostí pre IT firmy.

Integračné mínusy?

I. Saktor: Z môjho pohľadu je to veľmi nízka mzda, ktorá bude nepriame faktorom v rámci Slovenska, pretože len čo sa budeme približovať k menovej únii a dostatočným spôsobom sa nezdynamizujú mzdy na Slovensku, tak šok slovenského zamestnanca, keď dostane výplatu v eurách, bude katastrofálny.

M. Prostredná: Vyššia konkurencia v bankovom sektore, zvýšenie byrokracie, dlhšia lehota na vybavenie pri čerpaní štrukturálnych fondov, horšia ochrana vlastného trhu, zánik malých a stredných firiem, migrácia pracovných síl, dosah na ekonomiku SR, ale aj nárast cien, vyššie životné náklady.

J. Klepáč: Integračné mínusy by sa mohli prejaviť, ak by sme do termínu nášho vstupu do EÚ nestihli niektoré veci dostatočne pripraviť. Ide najmä o novelu zákona č. 70/1998 Z. z. o energetike. Zákon platný v súčasnosti totiž neobsahuje ani dostatočný pojmový aparát, s ktorým sa operuje pri otváraní energetických trhov, prístupe tretích strán do sietí atď. Ďalej ide o urýchlené vytvorenie

operátora trhu s elektrinou a harmonizáciu pravidiel tranzitu, prepravy a distribúcie elektriny a plynu s pravidlami Európskej únie.

P. Weber: Keďže slovenský trh je i dnes otvorený a všetci domáci výrobcovia si zvykli pracovať v medzinárodnej konkurencii, nemyslím, že vstup do EÚ bude mať negatívne dôsledky v ekonomickej oblasti. Poľnohospodárstvo je stále nevykonné, domnievam sa, že sa jeho situácia môže iba zlepšovať v dôsledku využitia fondov EÚ v zmysluplných projektoch. Nevidím závažnejšie hrozby spojené so vstupom do EÚ.

Dajú sa tieto mínusy vnímať ako výzva obyvateľstvu?

I. Saktor: Výzva určite áno, pretože Slovensko tým, že sa stane krajinou EÚ, sa definitívne stáva členom rodiny najvyspelejších demokratických krajín. Ale mali by sme zároveň byť aj svedkami istého očistenia sa od smutne známych transformačných nánosov. Od bahna, ktoré sa tu urobilo v oblasti vymožitelnosti práva, korupcie a klientelizmu. Ak vstúpime do EÚ, tak budeme musieť dôsledne uznávať pravidlá EÚ.

M. Prostredná: Áno, najmä v oblasti zdravotnej a sociálnej starostlivosti, školstva, komunálnej sféry, ale postupnými pre obyvateľstvo nepopulárnymi krokmi. Nevyhnutná je adekvátna propagácia, osvetla u obyvateľstva.

J. Klepáč: Vstup SR do EÚ je pre nás veľkou príležitosťou. Ale príležitosť praje tým, čo sú najlepšie pripravení. V tomto zmysle je to výzva pre nás všetkých.

P. Weber: Výzvou pre naše obyvateľstvo je predovšetkým potreba stožitiť sa s európskou kultúrou, zbaviť sa pocitu malosti a so všetkým úsilím sa učiť európske jazyky. Úloha integrácie slovenského obyvateľstva do európskeho priestoru je iba zdanlivo jednoduchá. Mám praktické skúsenosti s integráciou rôznych kultúr na úrovni fúzie dvoch firiem a viem, že najťažšou úlohou integrácie je zmena navyknutých schém myslenia.

Zmení vstup do EÚ niečo vo vašom osobnom a profesionálnom živote?

I. Saktor: Čo sa týka odborov na Slovensku, tak odbory sú už od roku 1993 plnoprávnymi členmi Európskej odborej konfederácie s plným hlasovacím právom. Po organizačnej línii odborov sa fakticky nezmení nič. Staneme sa ešte silnejšími partnermi našich kolegov a budeme zapojení aj do inštitúcií, do ktorých sme ako nečlenské krajiny EÚ neboli zapojení. V osobnom živote som človek, ktorý sa pohybuje po Európe, takže pre mňa nejaké veľké zmeny nenastanú. Som zainteresovaný vo funkciách svetovej odborej konfederácie a Európskej odborej konfederácie, takže pre nás to bude len vlastne sformalizovanie skutočností, ktoré momentálne robíme.

M. Prostredná: Čaká nás rozšírenie vedomostí, tvrdší boj o veľkých zaujímavých klientov (zníženie marží), zmena v oblasti investovania voľných zdrojov, podielové fondy, investovanie na burze, využívanie rôznych derivátov a pod., tvrdšie podmienky na udržanie dobrých pracovníkov v zamestnaní. Celkovo predpokladám fúzie bánk. Jednoznačne som presvedčená, že naša banka je dynamická, schopná zavádzať zmeny podľa potreby a jej existencia v EÚ je jasná. V osobnom živote predpokladám udržanie, zlepšenie životnej úrovne, hlavne väčšie príležitosti pre moje deti.

J. Klepáč: V osobnom živote asi nie, v profesionálnom určite áno. Napríklad predseda ÚRSO je zástupcom Slovenska vo florentskom fóre európskych regulátorov pre elektrinu. Ja, ako podpredseda ÚRSO, som zástupcom Slovenska v madridskom fóre európskych regulátorov pre plynárenstvo. Vstup SR do EÚ nebude pre nás znamenať len to, že sa posunieme bližšie k predsedníckemu stolu, ale zmení sa aj naša úloha z pasívneho účastníka kandidátskej krajiny na rovnocenného člena energetického fóra, ktorý bude môcť aktívne ovplyvňovať tvorbu zásadných rozhodnutí celoeurópskeho charakteru v sektore plynárenstva a elektroenergetiky. Priznám sa, že sa na túto zmenu úprimne teším.

P. Weber: Pracujem v medzinárodnej firme a preto neočakávam, že by ma zmeny súvisiace so vstupom Slovenska do EÚ mali prekvapiť. Ale všetci poznáme porekadlo: „Nikdy nehovor nikdy“.

Peter Kasalovský

Zbavíme sa nielen malosti

Od referenda o vstupe SR do EÚ nás delia len týždne. Anketu členov Hospodárskeho klubu (NEF) a ďalších oslovených osobností zachytávajú plusy a mínusy tejto historickej šance pre SR. Dnes prezentujú svoje názory **Elena Kohútiková, viceguvernérka NBS, Jozef Šesták, veľvyslanec, Ján Šimunek, generálny riaditeľ Mliekospol, a. s., Nové Zámky, prof. Ing. Juraj Sinay, DrSc., rektor TU v Košiciach, Ján Filc, riaditeľ EUROBAL, s. r. o., Bratislava.** Anketu je prístupná aj na www.hospodarskyklub.sk, menu: Názory členov.

Máte odhad na výsledok referenda o vstupe SR do EÚ?

E. Kohútiková: Moja práca za posledných desať rokov je vždy v určitom zmysle viazaná aj na aktivity súvisiace so snahou Slovenska o členstvo v medzinárodných zoskupeniach. Preto môže byť môj odhad ovplyvnený skúsenosťami a názormi ľudí, medzi ktorými sa pohybujem. Aj keď vnímam často diskusie na rôznej kvalitatívnej úrovni, môj odhad je optimistický. Verím, že občania SR za uplynulých trinásť rokov mali dostatok možností presvedčiť sa o prevahe pozitív vstupe do EÚ. Referendum vnímam preto ako výsledok dlhodobého snaženia občanov tejto krajiny a nie ako unáhlené, jednorázové rozhodnutie. Domnievam sa, že výsledok referenda bude jednoznačne pozitívny v prospech vstupe SR do EÚ.

J. Šesták: Vstup SR do EÚ má dlhodobú podporu nášho obyvateľstva. Ak sa väčšina občanov dostaví k volebným urnám referenda, potom nemám žiadne pochybnosti, že výsledok bude pozitívny a Slovensko „zahlasuje“ za vstup do únie. Osobne som presvedčený, že výsledok referenda bude v prospech nášho členstva v EÚ. Bude to historicky prvé úspešné referendum.

J. Šimunek: Odhad výsledkov referenda o vstupe do EÚ v percentách nemám, ale som presvedčený, že referendum bude na Slovensku úspešné ako prvé zo všetkých, ktoré sa doteraz uskutočnili. V prospech vstupe bude hlavne to, že sa mladí ľudia zúčastnia referenda a zároveň povedia svoje „áno“ pre spoločnú Európu. V tomto smere bude dôležité, ako štátna a samosprávna moc využije všetky nástroje na podporu vstupe do EÚ, a ako sa podarí oslovit' strednú a staršiu generáciu.

J. Sinay: Nezvyknem robiť odhady. Vzhľadom na doterajšie prieskumy verejnej mienky som presvedčený, že obyvateľ SR podporia vstup do EÚ.

J. Filc: Podľa toho, ako vníma dnešnú svetovú politickú situáciu väčšina ľudí, s ktorými na túto tému diskutujeme, myslím, že by mohlo byť okolo 65 % Slovákov za vstup.

Bude EÚ rozšírená podľa časového plánu v januári, resp. v máji 2004?

E. Kohútiková: Som presvedčená, že áno.

J. Šesták: Doterajší vývoj v únii jasne naznačuje, že všetky členské krajiny sú odhodlané ukončiť ratifikáciu zmluvy o prístupí v takom časovom horizonte, aby sa nové krajiny mohli stať jej členmi 1. mája 2004.

J. Šimunek: Únia bude rozšírená podľa prijatého časového plánu z toho dôvodu, že také závažné rozhodnutia sa robia plánovito, aby to nemalo nepriaznivý dosah na tie rozhodnutia, ktoré už boli prijaté v rámci vstupe do EÚ. Myslím si, že súčasná situácia vo svete, Irak a vzťah USA a EÚ v tomto časovom horizonte nemôže zabrániť prijatému procesu. Európa v roku 2004 bude jednotná, musíme vychádzať z toho, že pre štáty, ktoré žijú v Európe, iba jednotná Európa môže priniesť ďalší rozvoj ekonomického a výrobného potenciálu.

J. Sinay: Moje informácie hovoria, že to bude v máji 2004. Dúfam, že zo strany Slovenska budú priebežne plnené a aj splnené požiadavky zo strany EÚ na náš vstup a že súčasná zvláštna situácia, ktorá sa vyvinula v kontexte s rôznymi stanoviskami krajín EÚ a kandidátskych krajín k vojne v Iraku, nebude dôvodom na zmenu postupu prijímania.

J. Filc: Neviem, ako hlboko dovnútra európskych štruktúr zasiahnu rôzne postoje jednotlivých krajín k vojne v Iraku, ale myslím si, že k posunu termínu by nemalo dôjsť.

Aká bude v tom čase Európa a jej vzťahy so Spojenými štátmi?

E. Kohútiková: Myslím si, že rozšírenie únie o ďalšie kandidátske krajiny obohatí Európu nielen kultúrne, ale ju posilní hlavne ekonomicky. Zároveň sa vytvoria nové predpoklady pre zvyšovanie produktivity práce tak v nových, ako aj v súčasných členských krajinách Európskej únie. Tým bude Európa ako rovnocenný partner stáť v zdravej vzájomnej konkurencii oproti USA, čo umožní rast životnej úrovne obyvateľov na oboch stranách Atlantického oceánu.

J. Šesták: Bude to o niečo iná Európa a vzťah Európy a Spojených štátov prejde novou skúškou kvality,

Elena Kohútiková

Jozef Šesták

Ján Šimunek

Juraj Sinay

Ján Filc

ktorá potvrdí skutočnosť, že Európa potrebuje Spojené štáty a tie potrebujú Európu, že ide o dva partnerské kontinenty, ktoré zdieľajú mnoho spoločného a sú na svetovej špičke civilizačného a technologického pokroku. V tomto kontexte sú EÚ a USA dve z troch centier svetovej ekonomiky, ktoré si vzájomne konkurujú, ale paralelne spolupracujú a jednoducho sa navzájom potrebujú. To neznamená, že ich status quo ako aj ich vzťahy nemôžu prechádzať zmenami, ktoré prináša súčasný zložitý svetový vývoj.

J. Šimunek: Vzťah Spojených štátov a Európy aj cez tieto problémy sa postupne vyrovná, hoci EÚ bude musieť takisto agresívne bojovať o odbytové trhy ako USA.

J. Sinay: Vzťahy krajín Európy a USA sa historicky formujú už niekoľko storočí a od založenia Európskeho spoločenstva sa dá hovoriť aj o vzťahoch Európy a USA. Samozrejme, prechádzajú obdobiami, ktoré sú niekedy komplikované. Takúto situáciu prežívame práve teraz v súvislosti s vojenským zásahom v Iraku. Práve táto skutočnosť potvrdzuje moju domnienku, že sa v rámci Európy budú prehodnocovať otázky spoločnej zahraničnej a obrannej politiky. Nie proti Spojeným štátom, ale v záujme jednotného postupu európskych krajín v prípade krízových situácií vo svete.

J. Filc: Myslím si, že trochu rozhádaná a určite bude rozdiel vo vzťahu Anglicka k USA a napríklad Francúzska a Nemecka.

Zaznamená Európska únia otvety „vnútornú reformu“?

E. Kohútiková: Pri takom masívnom rozšírení by bolo veľmi dobré, keby do reálneho vstupe k 1. máju 2004 boli zásady vnútornej reformy ukončené.

J. Šesták: Isté je, že EÚ s 15 členmi funguje inak, ako keď bude mať 25 členov. A preto je nevyhnutné uskutočniť vnútornú reformu únie. S jednoznačnosťou sa nedá vyjadriť, či stihne do vstupe nových členov uskutočniť vnútornú reformu, alebo bude tzv. prechodné obdobie. Som však presvedčený, že cieľ všetkých zúčastnených je jednoznačný - hľadať nástroje a mechanizmy na zefektívnenie jej práce a fungovanie pri historicky najväčšom rozšírení únie. Existencia štátnych záujmov jednotlivých členov EÚ a kandidátskych krajín zákonite vplýva na tempo i obsah dohody o vnútornej reforme únie.

J. Šimunek: EÚ do mája 2004 len veľmi ťažko uskutoční vnútornú reformu. Myslím si, že to bude proces zapadnutia štátov do celku únie a tie ďalšie reformy sa budú prijímať do rokov 2006 až 2007. Tak, ako to avizujú niektoré štáty EÚ.

J. Sinay: Vzhľadom na súčasnú situáciu v rámci krajín EÚ si myslím, že by bolo dobre, aby vnútorná reforma spoločenstva bola predmetom novozvoleného Európskeho parlamentu rozšíreného aj o prizvané krajiny.

J. Filc: Predpokladám, že s ňou v niektorých oblastiach začne.

Bude po nej jestvovať stále tá istá Európa?

E. Kohútiková: Každým rozšírením sa v EÚ niečo muselo zmeniť. Tak tomu bude aj teraz. Nedomnievam sa však, že budú dotknuté základné ciele, pre ktoré sa štáty Eu-

rópy rozhodli dobrovoľne do tohto spoločenstva vstúpiť.

J. Šesták: Po prijatí vnútornej reformy to bude kvantitatívne nová únia fungujúca na kvalitatívne tých istých princípoch existencie. Mechanizmy prijímania rozhodnutí a ich aplikácie, pomery síl jednotlivých členov či regionálnych skupín budú iné, ale cieľ zostane rovnaký, ísť cestou zjednocovania Európy. Novú kvalitu EÚ však podľa môjho osobného názoru neovplyvní len jej vnútorná reforma, ale aj nová skladba ekonomického a investičného potenciálu v dôsledku vstupe transformujúcich sa ekonomik. Očakávam zmeny v in-

vestičných tokoch medzi starou a novou Európou s dosahmi na zamestnanosť v prospech nových členských krajín.

J. Šimunek: Myslím si, že štáty, ktoré budú prijaté do EÚ, obohatia a pozdvihnú úniu v oblasti ľudských zdrojov, výroby a odbytu.

J. Sinay: Nie, nebude to už tá istá EÚ, bude to už spoločenstvo viacerých krajín s bohatšou kultúrnou, ekonomickou i spoločenskou klímou a dúfam, že so spoločnou zahraničnou a obrannou politikou.

J. Filc: Pokiaľ máte na mysli členstvo krajín, tak určite.

Aká bude podľa vás reálna pozícia SR v EÚ?

E. Kohútiková: Medzi terajšími členskými krajinami by Slovensko patrilo medzi najmenšie. Trochu iná bude situácia po rozšírení, kde Slovensko má viacero partnerov, ktorí sú tak rozlohou, ako aj počtom obyvateľstva za ním. Tieto skutočnosti však nezmeníme a preto sa treba zamerať na budovanie takej pozície, ktorá pri daných pravidlách, viazucich sa na relatívne stabilné ukazovatele, vytvorí Slovensku pozíciu aktívneho hráča. Nepredpokladám, že to bude možné vo všetkých oblastiach. Je potrebné sa poučiť aj zo skúsenosti terajších členov, najmenších krajín, kde, kedy a akými prostriedkami dosiahli maximum pri presadzovaní svojich vlastných záujmov. Aj to sa budeme musieť naučiť.

J. Šesták: Pozícia SR, ktorá sa radí k malým krajinám, bude závisieť predovšetkým od nás, od našej schopnosti tvoriť doma reálnu politiku vo vzťahu k nášmu členstvu v únii, od našej politickej vôle a schopnosti našich reprezentantov presadzovať štátne záujmy Slovenska a od ich šikovnosti získať pre naše záujmy podporu iných krajín. Relatívne široký priestor vidím v spolupráci malých krajín pri presadzovaní ich záujmov. Ako príklad môže slúžiť aktivita Belgicka na summite v Nice pri rokovaní o zmluve („Treaty of Nice“), umožňujúcej rozšírenie EÚ, kde Belgicko odvieďlo excelentnú prácu v prospech záujmov malých krajín.

J. Šimunek: Pokiaľ SR a my všetci v nej sa zbavíme malosti, ustráchanosti a doplníme si jazykovú vybavenosť, i keď sme malý štát, môžeme sa plne zapojiť do života v EÚ tak, ako všetky ostatné malé štáty, ktoré sú tam teraz. Keď vychádzam z histórie, Slovensko alebo naše územie vždy bolo v niektorých časových úsekoch stredobodom Európy, čiže je potrebné oprášiť tradície a nadviazať na to dobré.

J. Sinay: Pozícia SR bude závisieť od toho, nakoľko budeme dôveryhodným partnerom Európskej únie a ako nás naši europoslanci budú prezentovať. Politickí predstavitelia Slovenskej republiky musia jasne prezentovať našu pripravenosť byť nielen geografickou súčasťou Európskej únie, ale aj súčasťou spoločných zámerov jej rozvoja pri tvorbe nového, moderného, technologicky rozvinutého spoločenstva európskych krajín.

J. Filc: Slabučká, asi ako nováčika z amatérskej súťaže medzi profesionálmi.

V čom vidíte plusy nášho včlenenia sa do EÚ?

E. Kohútiková: Okrem plnenia povinností Národnej banky Slovenska v spolupráci s inými inštitúciami SR pri aktivitách patriacich do kompetencie Rady EÚ a Európskej komisie, je pre NBS jednoznačnou prioritou

spolupráca v rámci Európskeho systému centrálnych bánk a samotnou Európskou centrálnou bankou. Za posledné obdobie dosiahla táto spolupráca kvalitatívne nové úroveň. V septembri 2002 oznámil prezident Európskej centrálnej banky guvernér NBS, že Generálna rada ECB rozhodla o jeho prizvaní na pravidelné zasadnutia Generálnej rady v úlohe pozorovateľa. Zároveň bola NBS Európskou centrálnou bankou požiadaná, aby nominovala svojich zástupcov do dvanástich výborov Európskeho systému centrálnych bánk. Účinnosť tohto zastúpenia nastane podpísaním Zmluvy o prístupí do

lom prakticky k celému slovenskému trhu.

Dajú sa tie mínusy vnímať ako výzva obyvateľstvu?

E. Kohútiková: Za mimoriadne dôležitú výzvu, predovšetkým pre mladú generáciu, považujem neustálu potrebu vzdelávania a hlavne schopnosť spolupracovať, počúvať a poučiť sa. Nie však len na vlastných chybách, ale aj na skúsenostiach ostatných. A to sa musíme učiť všetci.

J. Šesták: Pokiaľ ide o výzvy pre naše obyvateľstvo, tie sú, samozrejme, nemalé. Adaptabilita, pružnosť v prístupoch k novým zmenám z titulu vstupe do únie, schopnosť prijať veľkú sumu nových informácií a noriem, aplikovať ich do každodenného života na jednotlivých pracoviskách, vo firmách či správe štátu v našej krajine. To sú faktory, ktoré predstavujú veľkú výzvu. Za prirodzenú ale tiež neľahkú výzvu pokladám úlohu pre mladých a vekovo strednú generáciu, zvládnúť svetové jazyky, bez čoho by naši občania nemohli využívať výhody členstva napríklad z titulu slobodného pohybu v rámci nášho začlenenia do schengenského systému, kde budú môcť cestovať bez kontrol na hraniciach medzi členskými štátmi únie, po uplynutí prechodného obdobia v možnosti pracovať na území EÚ, ako aj študovať na univerzitách a pod.

J. Šimunek: Dajú sa vnímať ako výzva pre naše obyvateľstvo. Celý život, aj keď veľmi pomaly sa to deje na Slovensku, kde sa musí zmeniť riadenie z centrálneho prikazovania. Naši sa musia naučiť vyhľadávať nové pracovné príležitosti, nové zdroje, aby sa vedeli zapájať do využívania možností.

J. Sinay: Je to výzva na zvýšenie financovania vedy a vzdelávania pri dodržiavaní princípov efektívneho využitia ich výsledkov za predpokladu dodržiavania disciplíny, poriadku, hospodárnosti, zodpovednosti a, čo považujem za podstatné, dodržiavania právnych noriem.

J. Filc: Neviem, či konkrétne v prípade našej firmy, celkovo však možno ľudí neustále upozorňovať na skutočnosť, že záujem zahraničia hlavne v prvom období bude smerovať na obsadenie našich trhov zahraničnými dodávateľmi. Orientácia spotrebiteľov práve na výroby slovenských dodávateľov môže v tomto období výrazne ochrániť ich konkurenčnosť.

Zmení vstup do EÚ niečo vo vašom osobnom a profesionálnom živote?

E. Kohútiková: Určite áno. Aspoň v to verím a dúfam, že sa tak stane. Som si vedomá, že členstvo priniesie aj nové problémy, nové aktivity, ktoré som v mojom profesionálnom živote doteraz nezažila a som pripravená sa s nimi dôstojne popasovať. A v mojom osobnom živote? Želám všetkým ľuďom, ktorí žijú v tejto krajine, aby im členstvo v Európskej únii prinieslo nielen spoločenské, ale aj osobné úspechy, radosť z toho, že majú nových susedov a spoluobčanov, ktorí majú spoločné cieľa a podobné záujmy a veľa osobných priateľov, s ktorými budú riešiť nielen problémy, ale užívať aj príjemné stránky života. To želim, samozrejme, aj mojej rodine a nakoniec aj sebe samej.

J. Šesták: Samotné členstvo SR v EÚ nie.

J. Šimunek: Každý očakáva vstupom do EÚ nielen spoločenské zmeny, ale aj zmeny v osobnom i profesionálnom živote. Tieto zmeny sa samozrejme dotknú i mňa. V podnikateľskom živote sa ustália tie podnikateľské podmienky, ktoré doteraz boli poznačené prechodom vlastníctva od štátneho k súkromnému: práva vstupe do EÚ, hľadanie ciest čo najlepšej pripravenosti.

J. Sinay: Určite zmien. Dôjde k väčšej mobilite študentov, doktorandov i učiteľov a vedeckých pracovníkov, ako aj k priamej spolupráci medzi vedeckými inštitúciami v rámci Európskej únie, čo sa môže týkať aj mňa osobne, najmä po ukončení môjho funkčného obdobia ako rektora Technickej univerzity v Košiciach.

J. Filc: Myslím, že zmena tohto rozsahu sa prejaví na zmenách spoločnosti a tým aj životných podmienok každého z nás. Verím, že po náročných prvých rokoch prídú k očakávanému priblíženiu slovenskej ekonomiky a tým aj kvality života k vyspelým európskym krajinám.

Peter Kasalovský

Prispějeme k novej sile EÚ

Do ankety členov Hospodárskeho klubu (NEF) Prečo Á n o Európskej únii dnes prispel **Jozef Uhrík, predseda predstavenstva Volkswagenu Slovakia, a. s., členovia výboru Hospodárskeho klubu Andrei Bartolomei, predseda predstavenstva, Bartolomei Finance, o. c. p., a. s., Peter Beck, riaditeľ, KISS, s. r. o., Poprad a prezident Zväzu strojárskoho priemyslu SR Milan Cagala.**

Máte odhad na výsledok referenda o vstupe SR do EÚ?

J. Uhrík: Myslím si, že činnosťou vlády SR, ako aj hlavných vyjednávačov s EÚ za posledné roky, keď Slovenská republika musela doháňať hendikep oproti ostatným krajinám, bola verejnosť dostatočne informovaná o tom, o čo ide. Pevne verím, že naši občania, tak ako v minulosti mnohokrát, dokážu svojím zodpovedným prístupom, svojou účasťou na referende, že do EÚ chceme skutočne vstúpiť.

A. Bartolomei: Predpokladám, že vzhľadom na nepretržitú mediálnu kampaň o životnej nevyhnutnosti vstupe do EÚ bude účasť na referende viac ako 50-percentná a zrejme sa väčšina obyvateľstva vysloví za vstup, hoci si dovoľím tvrdiť, že ani „euronadšenci“, ani „euroskeptici“ nevidia v podstate, o čom hlasujú, a teda postoj a následné hlasovanie je postavené na demagogii či už za, alebo proti. Je to smutné už aj preto, lebo toto rozhodnutie ovplyvní na veľmi dlhý život našich ľudí, a preto sa ma vláda, ako aj nezávislé inštitúcie viac venovať vysvetľovaniu zmyslu EÚ, jej systému fungovania, ako aj pozitívnym alebo aj negatívnym vplyvom v časovom horizonte na našu životnú úroveň. Vzhľadom na súčasnú geopolitickú situáciu sa však môže stať, že referendum o vstupe do EÚ môže dopadnúť aj negatívne, pretože ľudia si často spájajú EÚ s NATO a s tým priamo súvisiaci nesúhlas nášho obyvateľstva s vojnou, môže vojna reálne ovplyvniť výsledok hlasovania.

P. Beck: Som presvedčený, že účasť na referende bude vysoká, odhadujem vyše 65 %.

M. Cagala: Účasť voličov 65 % a z nich 90 % za vstup do EÚ.

Bude EÚ rozšírená podľa časového plánu v januári, resp. v máji 2004?

J. Uhrík: Súdiac podľa priebehu príprav v EÚ, ako aj v samotných kandidátskych krajinách, je reálna šanca uskutočniť vlastné rozšírenie v máji 2004.

A. Bartolomei: Uvidíme. Už posunutie termínu z januára na máj sa javí ako precedens. Myslím si, že nielen po ekonomickej stránke, ale aj technickej nie sme pripravení k tomuto termínu na rovnocenný vstup do únie, pričom nerovnocenný vstup by bol jednoznačne na náš úkor a negatívne by sa prejavil na nálade obyvateľstva, čo by mohlo viesť k zmene postoja k EÚ ako celku. Najväčšie riziko vidím v oblasti poľnohospodárstva, lebo toto odvetvie v konečnom dôsledku obyvateľstvo vníma najcitlivejšie, keďže sa prakticky prejavuje na ich tanieri. Uvítal by som posunutie termínu, aby sme stihli doriešiť naše ekonomické problémy ešte v čase, keď nám platia rôzne úľavy a výnimky. Ostatne, aj priamo v EÚ sa objavujú názory, že rozšírenie by bolo zrejme optimálne až od roku 2007. Navyše aj EÚ má svoje doteraz nevyriešené vnútorné problémy, keď jednotlivé členské štáty majú iné záujmy ako centrálny byrokratický aparát.

P. Beck: Rozširovanie EÚ má daný jasný program a ciele. Všetko nasvedčuje tomu, že bude úspešne zavŕšené.

M. Cagala: Treba veriť vyhláseniu vrcholových predstaviteľov EÚ, teda termín platiť.

Áká bude v tom čase Európa a jej vzťahy so Spojenými štátmi?

J. Uhrík: Je to zložitá otázka, tak ako je zložitá súčasná situácia, keď sa hľadajú optimálne cesty, ako na jednej strane dodržať všetky princípy Charty OSN a na druhej strane odstrániť nebezpečenstvo, ktoré vyplýva zo skutočnosti, že na svete sú potenciálne sily, ktoré môžu v budúcnosti veľmi skomplikovať vzťahy medzi štátmi v celosvetovom me-

radle. Sme svedkami intenzívneho diplomatického rokovania a možno budeme i svedkami razantných opatrení. V každom prípade to bude veľká skúška vzťahov medzi Spojenými štátmi a EÚ. Verím, že tieto vzťahy sa upravujú tak, aby mali pozitívny vplyv na celosvetový vývoj. Naša planéta dnes už svojím rozsiahlom zaľudnením, postupným dočerpávaním prírodných zdrojov potrebuje vytvoriť pokojnú atmosféru medzinárodnej spolupráce na riešenie takých závažných problémov, ako sú ekologické, energetické, potravinové problémy a otázky vzdelávania.

A. Bartolomei: Toto je skôr otázka pre Sibylu, myslím si však, že vzťahy medzi USA a rozhodujúcimi člen-

Jozef Uhrík

Andrei Bartolomei

Peter Beck

Milan Cagala

mi EÚ, akými sú Francúzsko a Nemecko, sa vzhľadom na vojnu v Iraku výrazne zhoršili. Považujem prístup USA k postojom Francúzska a Nemecka za nešťastný, čo zrejme v blízkej budúcnosti ešte prehĺbi ich rozpory. Analyzujúc túto situáciu dochádzam k záveru, že EÚ a USA sa stanú ešte vyhotrenejšími ekonomickými rivalmi, čo môže mať vplyv nielen na fungovanie EÚ, ale aj NATO. Jasne to, žiaľ, predviedli USA, keď po nesúhlasnom postoji Francúzska k rezolúcii Bezpečnostnej rady OSN o Iraku obmedzili dovoz niektorých tovarov z Francúzska a začali mediálne Francúzsko dehonestovať. Taktiež výroky diplomacie USA o starej a novej Európe prilievajú olej do ohňa využívajúc starú osvedčenú metódu rozdeľuj a panuj. Tu by som skôr privítal radšej zákulisnú chladnokrvnú diplomáciu, ako len mediálny pingpong, ktorý zbytočne vyostreje vášne na oboch stranách. Keďže EÚ prijatím nových členov zosilnie, je reálny predpoklad, že bude chcieť byť výrazným a samostatným ekonomickým a možno aj vojenským konkurentom USA, prípadne NATO, čo môže vyvolať práve v EÚ rôzne protikladné nálady, lebo noví členovia sa politicky viac cítia spojení s USA ako s EÚ a navyše sa stávajú aj členmi NATO. Je vidieť, že bude treba ešte veľmi veľa diplomacie na oboch stranách, aby sme žili aspoň v minimálnej vzájomnej harmónii.

P. Beck: Aj keď niektoré členské štáty EÚ nepodporili vojenský zásah USA a jeho spojencov proti Iraku, tak si myslím, že sa vzťahy medzi EÚ a USA nebudú zhoršovať, ale budú založené možno na iných princípoch a dúfajme, že vzájomnej tolerancii a spolupráci.

M. Cagala: Vzťahy EÚ a USA sa budú vyvíjať podľa ekonomiky veľmocí. Len jednotná EÚ môže byť konkurentom USA.

Zaznamená dovtedy Európska únia „vnútornú reformu“?

J. Uhrík: EÚ sa v súčasnosti nachádza v jednom z najkomplikovanejších období vo svojej histórii. EÚ sa rozhodlo k radikálnemu kroku, keď v roku 2004 má dôjsť k masívnemu rozšíreniu únie. Toto samo osebe znamená veľký krok dopredu. Pritom to v prevažnej miere budú štáty, ktoré v predchádzajúcom období viac ako 40 rokov boli v systéme plánovaného hospodárstva a dnes zápasia s transformačným procesom. To je prvý moment. Vlastná Európska únia, jej vedenie, je už dnes presvedčené, že doterajšia forma riadenia EÚ nie je optimálna. Snaha o reštrukturalizáciu, prípadne modernizáciu riadenia je evidentná. Či sa to podarí, ukáže obdobie od mája 2004.

A. Bartolomei: Vyzerá to tak, že bude musieť. Centralistické vedenie EÚ, ktoré tvorí štát v štátoch, zrejme narazí na odpor významných členských štátov, lebo už občas začína byť byrokratický aparát EÚ na príťaž, je zbytočne drahý, pričom

nie je ani jasné, koho záujmy zastupuje. Obávam sa, že Strasburg sa vymkol spod kontroly a v súčasnosti zastupuje najmä sám seba. Jasne sa to prejavilo pri hlasovaní vo vzťahu k Iraku, keď niektoré členské štáty boli kategoricky proti intervencii USA, ako napríklad Francúzsko a Nemecko, a naopak, Veľká Británia, Španielsko prípadne Taliansko boli za intervenciu USA, pričom oficiálne stanovisko EÚ bolo takpovediac širokospektrálne nijaké, čo je vcelku logické vzhľadom na rôznorodosť postojov jednotlivých členov, avšak v takomto prípade sa vynára otázka, či je EÚ v tejto forme funkčná, a teda aj potrebná. Takýchto problémov bude určite viac, lebo ako som už spomenul vyššie, budú

obyvatelia cítili skutočne ako integračná jednotka, ktorá má svoje práva, ale aj povinnosti.

A. Bartolomei: Naša pozícia bude jednoznačne závislá od miery asertivity našej politickej reprezentácie, lebo ako už aj teraz vidieť, čo si nevybojujeme, to nemáme a vždy, keď ide o peniaze, a o tie ide vždy v prvom rade, sympatie idú bokom. Tu by si mali naši politici zobrať príklad z Margaret Thatcherovej, ktorá svojho času vo vzťahu k EÚ vyhlásila, že ju volí Briti, a teda ona zastupuje záujmy Britov. Je potrebné si jasne uvedomiť, že sa navzájom potrebujeme a že nie je dôvod na „stiahnuté uši“. Nie sme o nič horší ako ostatní. Bude potrebné veľmi tvrdo obhajovať slovenské záuj-

my v celoeurópskom kontexte.

P. Beck: Tým že sme dostali pozvánku do EÚ, máme šancu dostať sa zo svojich sociálno-ekonomických problémov a úspešnosť sa bude odvíjať od výkonov našich ľudí.

M. Cagala: Taká aká je súčasná pozícia Rakúska medzi ekonomicky vyspelejšími štátmi.

V čom vidíte plusy nášho včlenenia do EÚ?

J. Uhrík: Dnes diskutovať o tom, či vstúpiť, alebo nie, myslím si, že toto je už otázka, ktorá je za nami. Spoločnosť, v ktorej pracujem, pôsobí v odvetví, ktoré má silne globálny charakter. A preto každé odstránenie bariér vplyvujúcich z hraníc, colných režimov, rôznych menových štruktúr bude mať len a len pozitívny vplyv. Na druhej strane si treba uvedomiť, že sa vytvoria podmienky, keď sa musíme viac pozerať na to, aby sme sa uplatnili v tvrdej súťaži, ktorej budeme vystavení, a preto musíme v tomto smere pripravovať všetkých pracovníkov, celú našu osadenosť. Ďalej sa budú náklady na pracovnú silu, energie plošne vyrovnávať. To znamená, že sa musíme veľmi vážne zapodievať problematikou produktivity práce. Dostiahnutie potrebnej úrovne musí byť strategickým cieľom každej organizácie i štátneho celku. Na to musí byť nasmerovaný celý vzdelávací proces, nielen školský, ale aj programy celoživotného vzdelávania, aby sme preorientovali myslenie našich ľudí, aby sa viac starali o seba. Na druhej strane sa musí vytvoriť dostatočne silné sociálne záväzky na to, aby nedochádzalo k veľkým rozdielom v sociálnej úrovni jednotlivých štruktúr obyvateľstva.

A. Bartolomei: Ako som už naznačil, zrejme nebude, lebo je potrebné sa už konečne dohodnúť na tom, či bude EÚ jeden federatívny štát s jednou vládou a politikou, alebo konfederácia so spoločnou menou, zákonodarstvom, spoločnými hranicami a pod. Vidno, že odpoveď na túto otázku je veľmi nepríjemná, lebo vyžaduje od jednotlivých členov jasnú deklaráciu postoja, pričom takmer všetky štáty majú záujem si udržať určitú mieru autonómnosti, avšak centrálna vláda má záujem na pravom opaku. Pokiaľ nebude táto otázka jednoznačne vyriešená, nepohneme sa ďalej, lebo od toho sa odvíja aj riešenie ostatných záležitostí.

P. Beck: Rozširovanie EÚ priniesie aj novú Európu, ale bude to už Európa, ktorá bude postavená na silných základoch, na vlastnej organizačnej a právnej štruktúre. Bude pevným pilierom rozvoja a demokracie celého sveta.

M. Cagala: Bude v novom usporiadaní.

Áká bude podľa vás reálna pozícia SR v EÚ?

J. Uhrík: V tejto súvislosti si myslím, že treba nastaviť aj našim občanom a všetkým účastníkom tohto zjednocovacieho procesu reálne zrkadlo. To znamená, že nemôžeme mať nejaké nadštandardné očakávania, ale treba vychádzať z toho, že máme záujem vstupovať do EÚ a naše členstvo bude mať mnohé hospodárske aj politické výhody. Preto hľadať nejaké osobitné postavenie v tomto zoskupení by bolo nerealistické a nenáležité. Na druhej strane treba hlavne v oblasti kultúry a vzdelávania urobiť všetko pre to, aby sme sa necítili cudzo, ale aby sa naši

obyvatelia cítili skutočne ako integračná jednotka, ktorá má svoje práva, ale aj povinnosti.

P. Beck: Tým že sme dostali pozvánku do EÚ, máme šancu dostať sa zo svojich sociálno-ekonomických problémov a úspešnosť sa bude odvíjať od výkonov našich ľudí.

M. Cagala: Taká aká je súčasná pozícia Rakúska medzi ekonomicky vyspelejšími štátmi.

V čom vidíte plusy nášho včlenenia do EÚ?

J. Uhrík: Dnes diskutovať o tom, či vstúpiť, alebo nie, myslím si, že toto je už otázka, ktorá je za nami. Spoločnosť, v ktorej pracujem, pôsobí v odvetví, ktoré má silne globálny charakter. A preto každé odstránenie bariér vplyvujúcich z hraníc, colných režimov, rôznych menových štruktúr bude mať len a len pozitívny vplyv. Na druhej strane si treba uvedomiť, že sa vytvoria podmienky, keď sa musíme viac pozerať na to, aby sme sa uplatnili v tvrdej súťaži, ktorej budeme vystavení, a preto musíme v tomto smere pripravovať všetkých pracovníkov, celú našu osadenosť. Ďalej sa budú náklady na pracovnú silu, energie plošne vyrovnávať. To znamená, že sa musíme veľmi vážne zapodievať problematikou produktivity práce. Dostiahnutie potrebnej úrovne musí byť strategickým cieľom každej organizácie i štátneho celku. Na to musí byť nasmerovaný celý vzdelávací proces, nielen školský, ale aj programy celoživotného vzdelávania, aby sme preorientovali myslenie našich ľudí, aby sa viac starali o seba. Na druhej strane sa musí vytvoriť dostatočne silné sociálne záväzky na to, aby nedochádzalo k veľkým rozdielom v sociálnej úrovni jednotlivých štruktúr obyvateľstva.

A. Bartolomei: Ako som už naznačil, zrejme nebude, lebo je potrebné sa už konečne dohodnúť na tom, či bude EÚ jeden federatívny štát s jednou vládou a politikou, alebo konfederácia so spoločnou menou, zákonodarstvom, spoločnými hranicami a pod. Vidno, že odpoveď na túto otázku je veľmi nepríjemná, lebo vyžaduje od jednotlivých členov jasnú deklaráciu postoja, pričom takmer všetky štáty majú záujem si udržať určitú mieru autonómnosti, avšak centrálna vláda má záujem na pravom opaku. Pokiaľ nebude táto otázka jednoznačne vyriešená, nepohneme sa ďalej, lebo od toho sa odvíja aj riešenie ostatných záležitostí.

P. Beck: Rozširovanie EÚ priniesie aj novú Európu, ale bude to už Európa, ktorá bude postavená na silných základoch, na vlastnej organizačnej a právnej štruktúre. Bude pevným pilierom rozvoja a demokracie celého sveta.

M. Cagala: Bude v novom usporiadaní.

Áká bude podľa vás reálna pozícia SR v EÚ?

J. Uhrík: V tejto súvislosti si myslím, že treba nastaviť aj našim občanom a všetkým účastníkom tohto zjednocovacieho procesu reálne zrkadlo. To znamená, že nemôžeme mať nejaké nadštandardné očakávania, ale treba vychádzať z toho, že máme záujem vstupovať do EÚ a naše členstvo bude mať mnohé hospodárske aj politické výhody. Preto hľadať nejaké osobitné postavenie v tomto zoskupení by bolo nerealistické a nenáležité. Na druhej strane treba hlavne v oblasti kultúry a vzdelávania urobiť všetko pre to, aby sme sa necítili cudzo, ale aby sa naši

obyvatelia cítili skutočne ako integračná jednotka, ktorá má svoje práva, ale aj povinnosti.

A. Bartolomei: Doteraz som žiadne nepostrehol.

P. Beck: Nevidím žiadne, všetko je v našich rukách.

M. Cagala: Nepripravenosť a nedohodnuté predvstupové podmienky.

Dajú sa tie mínusy vnímať ako výzva obyvateľstvu?

J. Uhrík: Myslím si, že to je tá rozhodujúca výzva. My nemôžeme dnes len diskutovať o tom, aké výhody budeme mať, ale musíme vedieť i o tom, čo musíme zmeniť na našom myslení, na našich podmienkach, aby sme boli schopní súťažiť. V prvom rade vidím, že musíme dostatočne zabezpečiť úroveň vzdelávania, ktorá bude základom, aby sa tieto nové myšlienky vôbec realizovali. Paralelne, v rámci tohto vzdelávania, sa musíme veľmi intenzívne zaoberať s úrovňou jazykových znalostí. Teda tých jazykov, ktoré sa budú reálne používať v EÚ a popri tom si udržať národnú identitu. Nemyslím si, že by to bol neriešiteľný problém. Keď vnímam dnes snahu mladšej generácie, u ktorej sa prejavuje hlad po znalostiach cudzích jazykov, naplnia ma to optimizmom. Znova opakujem, my sa musíme zaoberať produktivitou práce, budovaním optimálneho podnikateľského prostredia, niekedy nezmyselne nekopírovať zahraničné koncepcie. Musíme skôr analyzovať situáciu, prečo tie krajiny, ktoré boli úspešné v oblasti ekonomiky, sú úspešné a poučiť sa prípadne z chýb, ktorých sa ony vo svojom vývoji dopustili. V každom prípade naša koncepcia by mala mať i svoju jedinečnosť, ktorá by vychádzala zo súčasného stavu poznania našej situácie a z definovania cieľov, kam sa v hospodárstve vlastne chceme dostať.

A. Bartolomei: Jednoznačne. Plusy aj mínusy nášho členstva v EÚ vždy budú výzvou pre našich ľudí, lebo bude závisieť od každého z nás, či využijeme možnosti, ktoré sa nám ponúkajú, alebo budeme neustále tárať a nadávať na všetko naokolo s podopretou hlavou v krčme.

P. Beck: Slovenská spoločnosť sa musí väčšmi venovať jazykovému vzdelávaniu a posilňovať nanovo národnú hrdosť.

M. Cagala: Výzva je len jedna, Slovensko nemôže stáť bokom od diaľničky okolo seba.

Zmení vstup do EÚ niečo vo vašom osobnom a profesionálnom živote?

J. Uhrík: Vzhľadom na to, že naša spoločnosť pracuje skutočne v globálnom prostredí, neočakávam osobitné zmeny v mojom živote.

A. Bartolomei: Vo výraznej miere ani nie, lebo už tretí rok obchodujeme na svetových finančných trhoch bez akýchkoľvek vonkajších prekážok, a teda pre nás a našich klientov sme už vlastne v EÚ. Azda sa zmení len to, že keď budem cestovať za svojimi obchodnými partnermi v EÚ, nebudem musieť zbytočne trčať na rakúskych hraniciach, lebo verím, že sa čoskoro posunie schengenská hranica na našu východnú s Ukrajinou.

P. Beck: Vidím obrovskú šancu najmä pre svoje deti, aby žili v modernom svete, bez strachu a násillia.

M. Cagala: V profesionálnom živote širšie kontakty a aktivity, v osobnom garanciu budúcnosti.

Peter Kasalovský

Zachovajme si zdravý rozum

Otázky ankety členov Hospodárskeho klubu (NEF) Prečo Á n o Európskej únii vyprovokovali podnikateľa a víťaza z LOH v Montreale **Antona Tkáča** k monológovi.

Nemám pocit, že by sa v našej republike veľa hovorilo o výhodách a nevýhodách vstupu Slovenska do EÚ. Táto téma je síce pre krajinu veľmi aktuálna, ale zatiaľ je viac zahalená niečím neznámym a akoby sa ľudia báli priamej konfrontácie so všetkými faktami súvisiacimi so vstupom do európskeho spoločenstva. Občas sa objavujú nejaké odhady o názoroch ľudí, či si želajú vstup do EÚ. Zatiaľ väčšina hovorí, že máme vstúpiť do spoločenstva, no ťažko odhadnúť, koľkí z tohto počtu vedia vymenovať aspoň pár výhod či nevýhod takéhoto kroku. Pravdu povediac, mám pocit, že väčšina si zamieňa vlastné želania prínosov vstupu do EÚ s reálnymi faktami. Je dosť naivné si myslieť, že samotným vstupom sa u nás všetko zmení k lepšiemu. Veľmi málo sa hovorí o tom, čo všetko bu-

deme musieť my zmeniť vo svojom živote, správaní a konaní, aby sa nám ten sen naplnil. Predovšetkým každý z nás by sa mal oboznámiť s tým, čo nás čaká prijatím zákonov spoluzitelia v spoločnej Európe a odpovedať si, či dokáže v takej veľkej rodine žiť a akceptovať i také veci, ktoré sa nám nepozdávajú, alebo na prvý pohľad nevznievajú v naš prospech. Byť súčasťou EÚ znamená vedieť žiť, pracovať podľa určitých pravidiel a zásad, ktoré sa u nás zatiaľ nestačili udomáčniť. Nebojím sa vstupu do EÚ, bojím sa práve toho, že nie všetci sme pripravení na takýto spoločný život. Byť hrdí na svoju krajinu, pôvod, ale zároveň sa prispôbiť spoločným celoeurópskym záujmom. Neviem presne odhadnúť, a to asi ťažko zistí akákoľvek anketa, ako sme skutočne tolerantní, čestní a zároveň nepredajní.

Väčšinu života som prežil medzi športovcami. Šport ma naučil bojovať v určitých pravidlách, ktoré akceptovala väčši-

na športujúceho sveta. Napriek tomu sa objavili aj medzi nami takí, čo hľadali nepoctivé skratky k úspechu. Lenže na dráhe sa vždy ukázala pravda, aj keď niekedy

Anton Tkáč

bola zahmlená a ustúpila tým nepoctivým, ale po čase vyšla najavo. A čo je veľmi dôležité, my, ktorí sme sa pripravovali na úspechy poctivo, vedeli sme, kto klame a kto nie. Mám pocit, že športovci a ich medzinárodné súťaže a organizácie sú akýmsi predvojom EÚ. Každé majstrovstvo, sveta či Európy, to je tolerancia všetkých a dodržiavanie rovnocen-

ných pravidiel pre všetkých účastníkov. Často sa viedli siahodlhé diskusie o tom, koľko pretekárov maximálne môže z tej-ktorej krajiny štartovať. Či nejde o diskrimináciu niektorých športovcov, ktorí v rodnej krajine možno majú väčšiu konkurenciu ako v rámci Európy či sveta. Ale keby sa umožnilo súťažiť iba týmto športovcom, mohli by protestovať tí, ktorí pochádzajú z menších krajín. A tak sa prijali kritériá na účasť. Dlhho sa hľadal ideálny model. Ten asi nikdy nebude existovať. No podstatné je priblížiť sa k nemu čo najviac. A v športe niečo takéto existuje a myslím si, že to isté čaká aj EÚ. Jej ideálna podoba sa musí formovať a my môžeme byť súčasťou jej formovania, no predovšetkým sa musíme naučiť akceptovať pravidlá, ktoré sa demokraticky prijímajú a pritom si zachovať vlastnú identi-

tu, charakter a názor. A myslím si, že práve toto bude pre nás tým najťažším orieškom. Preto si myslím, že vstup do EÚ nám môže okrem ekonomických prínosov dodať i nový osobnostný rozmer. Otázne je, ako dlho tento proces potrvá, no v značnej miere o jeho skrátenie sa môžeme postarať sami vlastnou seba výchovou a disciplínou. Preto by sa malo o všetkých aspektoch, pozitívnych i negatívnych, zozbierať čo najviac informácií. Zachovať si zdravý sedliacky rozum a chladnú hlavu si žiada v tejto dobe oveľa viac ako inokedy. Lebo vstupom do EÚ sa nebude určovať len vývoj našej krajiny, ale celej Európy. Súčasná štruktúra spoločenstva sa našim vstupom rapídne zmení, lebo nebudeme jediní, ktorým otvorí EÚ dvere. Už to nebude záležitosť len pár krajín, ale viac ako dvadsiaty štátov. A podľa toho, ako budeme na celý akt pripravení, odrazí sa to aj na našom postavení v rámci spo-

čenstva. A tak ako my sa musíme na túto premenu EÚ adekvátne a verím, že aj fundovane, pripraviť, to isté čaká aj tie štáty, ktoré už v spoločenstve začali žiť. Takže je to proces prerodu náš všetkých, tých čo sú vo vnútri EÚ, ale aj nás, čo stojíme pred dverami.

Pokiaľ ide o športovú sféru, už platia niektoré zákony týkajúce sa účinkovania aj našich športovcov v krajinách EÚ. Tak ako sa otvorí neobmedzená cesta pôsobenia našich športovcov v krajinách EÚ, tak isto sa môžu naše kluby, pokiaľ budú mať na to financie, obohatiť zahraničnými legionármi. A len od nás funkcionárov športu závisí, ako si všetky tieto veci ustrážime. Na jednej strane nám hrozí, že vychováme vynikajúcich mladých športovcov, ale pre nedostatok peňazí ich v seniorskom veku neudržíme v našej krajine, lebo kluby v iných štátoch, kde budú môcť pôsobiť bez obmedzenia, ich lepšie zaplatia. Na to sa musíme pripraviť, to musíme zvládnuť legislatívne, ekonomicky i mrav-

ne. Výhodou bude voľné pôsobenie trénerov v štátoch EÚ. V dávnych časoch bolo bežným zvykom, že tovarišským zlozil majstrovské skúšky, išiel na skusy do sveta. Tento proces výchovy trénerských kádrov je u nás vysoko aktuálny. Príprava vrcholového športovca je už dnes vedeckou záležitosťou. Vyžaduje si široký tím odborníkov rôznych profesií. Naše školstvo ešte na takto koncipovanú prípravu športových odborníkov nie je úplne preorientované, preto je dobré, keď sa začnú aplikovať rôzne výmenné stáže či obyčajné angažmány v zahraničí a k nám sa budú vraciať ľudia obohatení o rôzne skúsenosti. Toto sú cenné výhody pre šport. Lenže je dosť možné, a na to sa tiež treba aj psychicky pripraviť, že bohatšie kluby si z našich tímov urobia akési farmy. Či tímy náš šport utrpí, alebo nie, jednoznačná odpoveď neexistuje. Ale my musíme brať do úvahy aj tento aspekt a ako som už spomínal, pripraviť sa naň po každej stránke.

Anton Tkáč

Bude to čas mladnutia únie

Ďalšie päť týždňov a deň je do referenda o vstupe SR do EÚ. Podporujú ho aj členovia Hospodárskeho klubu (NEF) a spolu s nimi aj nominovaní na jeho tradičné ocenenia Zlatý biatec a Prominent ekonomiky za rok 2003. Dnes prezentujeme názory **Dušana Podhorského, predsedu Úradu pre normalizáciu, metrologiu a skúšobníctvo SR.**

Máte odhad na výsledok referenda o vstupe SR do EÚ?
D. Podhorský: Ako predstaviteľ úradu, ktorý zodpovedá za integračnú kapitolu Slobodného pohybu tovaru, stretávam sa s pomerne veľkým počtom malých a stredných podnikateľov, dovozcov, ako aj s autorizovanými osobami (skúšobňami). Poznáam „predreferendovú atmosféru“ a najmä očakávanie od vstupu do EÚ. Mój odhad výsledku referenda je 82-84 % za vstup do EÚ.

Bude EÚ rozšírená podľa časového plánu v januári, resp. v máji 2004?

D. Podhorský: Máj 2004 je reálny termín, keď vychádzam z predpokladu, že žiadny katastrofický scenár vojny v Iraku nenastane. Diskusie v Konvente o budúcnosti Európy, teda o návrhu budúcej európskej ústavy, ako aj o prístupe kandidátskych krajín k štruktúrnym fondom by nemali ovplyvniť schválený harmonogram prác, či už v Európskom parlamente alebo v Rade EÚ. Som optimista a verím, že Rada EÚ jednoducho schválí prístupovú zmluvu 14. apríla a o dva dni neskôr, 16. apríla 2003, podpíše tento dokument najvyšší predstaviteľia pätnástich

súčasných a desiatich budúcich členských štátov únie. Následná ratifikácia v parlamentoch členských a vstupujúcich krajínach by mala byť zvládnutá počas jedného roka.

Aká bude v tom čase Európa a jej vzťahy so Spojenými štátmi?

D. Podhorský: Európa v máji 2004 bude poznať „tvár“ svojej európskej ústavy. Podľa mojich predstáv predpokladám, že bude zdôrazňovať národnú identitu členských štátov EÚ, že 50 hlavných článkov ústavy EÚ bude odrážať rovnocenné postavenie jednotlivých komunit, otázky sociálnej Európy, ako aj zachovanie národných tradícií. Predpokladám, že súčasná recesia bude prekonaná, dohoda o spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politike bude „na stole“ s veľkým nárastom kredibility. Vzťah k Spojeným štátom by nemal byť ovplyvnený „irackou otázkou“. Mal by vychádzať z historicky overených „euroatlantických princípov“, bez vytvárania nových technických prekážok v globálnom obchode. Európska únia by mala v danom období odštartovať svoju novú pozíciu generátora harmonizovaných pravidiel na globálnom trhu, generátora stability a prosperity v Konvente o budúcnosti Európy, teda o návrhu budúcej európskej ústavy, ako aj o prístupe kandidátskych krajín k štruktúrnym fondom by nemali ovplyvniť schválený harmonogram prác, či už v Európskom parlamente alebo v Rade EÚ. Som optimista a verím, že Rada EÚ jednoducho schválí prístupovú zmluvu 14. apríla a o dva dni neskôr, 16. apríla 2003, podpíše tento dokument najvyšší predstaviteľia pätnástich

Zaznamená Európska únia dovtedy „vnútornú reformu“?

D. Podhorský: Jún 2003 je termín pre Konvent o budúcnosti Európy, aby pripravil všetkých

Dušan Podhorský

50 hlavných článkov európskej ústavy. Dnešná diskusia o prvých 16 článkoch ústavy by mala na prvý pohľad ovplyvniť „euroskepticky“. Avšak životné skúsenosti mi hovoria, že najťažšie je problém sformulovať, dať na papier a potom diskusia závisí od inteligencie úrovne daného spoločenstva. Nie je tu priestor, aby som širšie analyzoval doterajšie články ústavy, ale už dnešný charakter navrhovanej európskej ústavy, či už článok 2 - hodnoty únie, článok 3 - ciele únie, článok 7 o dvojtom občianstve, alebo články 8-10, ktoré definujú kompetencie únie, vyvolávajú vo mne túžbu zvoliť: Áno, chceme byť občanom tohto spoločenstva. Voľby do europarlamentu majú byť v roku 2004. A preto som presvedčený, že „vnútorná reforma“ bude v EÚ zaznamenaná.

Bude po nej nasledovať stále tá istá Európa?

D. Podhorský: Táto otázka mi pripomína podobnú otázku zo života, či sa muž zmení, keď sa

ožení, žena vydá. Nie, po „vnútornej reforme“, po prijatí novej európskej ústavy bude existovať iná EÚ. Pre občana SR je však dôležité vedieť, aká bude tá „naša únia“ po máji 2004. Občan musí vedieť, že nenastane „eurošou“, že poľnohospodári by sa po vstupe mali mať o kúsok lepšie, avšak ceny potravinárskych komodít a bytov vzrastú, že najskôr po piatich rokoch pocítíme prvé pozitívne zmeny v našom živote.

Aká bude podľa vás reálna pozícia SR v EÚ?

D. Podhorský: Slováci potrebujú na svoje presadenie sa vo svete prostredie žiživé a pritom „férovo“ súťaživé. Máme to v našich génoch, ako veľký odkaz našich prarodcov a otcov z čias boja o národnú existenciu, o ekonomické prežitie vo vlastnej krajine, na pobreží Atlantiku, ba aj Pacifiku (Čile), alebo v Strednej Ázii (Kirgizsku). Sme pracovití, cieľavedomí, avšak s minimálnou politickou kultúrou, tú však postupne priniesie nová generácia. Máme, aspoň nateraz, špičkovú európsku vedu, kultúru a umenie a európsky vzdelaný ľud. Vieme bojovať čestne, tvrdo, nielen v športových arénach. Skrátka, naša reálna pozícia v EÚ je jasne pozitívna, avšak môže ju „zahmlieť“ politické Kocúrkovo.

V čom vidíte plusy nášho členenia sa do EÚ?

D. Podhorský: Mám vlastných desaťero, pre-

čo chcem ja, muž na počiatku jesene života, aby sa moja vlast včlenila do EÚ: Vyšší prílev investícií, a tým menšia nezamestnanosť; Financie z fondov EÚ, lepší rozvoj regiónov, poľnohospodárstva a ochrany životného prostredia; Rýchlejší rast ekonomiky; Vážnejší hlas Slovenska v Európe a vo svete; Zvýšený tlak na boj proti korupcii; Možnosť pre mladú a strednú generáciu pracovať v zahraničí; Väčšia ochrana práv spotrebiteľov; Zvýšenie ekonomickej podpory zo štátneho rozpočtu na rozvoj vedy a školstva; Zvýšenie kvality zdravotného a dôchodkového zabezpečenia.

Úrad pre normalizáciu, metrologiu a skúšobníctvo Slovenskej republiky (ÚNMS SR) už v predstupu procese splnil za posledné štyri roky všetky úlohy EÚ v oblasti technickej harmonizácie a implementácie európskej legislatívy a direktív, vrátane noriem, do nášho právneho systému. Súčasne sa v posledných rokoch uskutočňovala transformácia štátneho skúšobníctva na systém súkromných autorizovaných osôb, ktoré po podpise Protokolu k Európskej dohode o posudzovaní zhody a akceptácii priemyselných výrobkov medzi SR a EÚ (január 2003) sa pripravujú na výkon notifikovaných orgánov schválených v Bruseli. Tento postup zabezpečí pri exporte našich výrobkov uznávanie slovenských certifikátov v EÚ a opačne, pri importe budú platné aj na našom trhu európske protokoly o skúškach a certifikáty. Nateraz to bude platíť po ratifikácii iba pre päť nariadení vlády. Po vstupe do EÚ to pokryje všetky

výrobné skupiny. Naši výrobcovia, dovozcovia, ako aj skúšobníci majú pred sebou posledné mesiace na „európsku re-kvalifikáciu“.

ÚNMS SR spolu so SOPK prostredníctvom Euroklubov odštartoval sériu seminárov s kvalifikovaným výkladom, vrátane odbornej publikácie o kapitole I Slobodný pohyb tovaru vo vybraných mestách SR.

Slovenské skúšobne budú mať možnosť vstúpiť svojimi aktivitami aj na trhy EÚ, na poli metrologie, a to najmä legálne a priemyselnej, bude možné vytvárať systém kruhových testov a v prípade progresívneho marketingu aj do trhového prostredia v krajinách EÚ. V oblasti nášho členstva v Európskej normalizačnej organizácii nebudeme, tak ako doteraz, v pozícii pasívneho preberania noriem do STN, ale budeme sa musieť podieľať aj na ich tvorbe. Nové méty a každodenné úlohy sú aj na poli akreditácie skúšobných a kalibračných laboratórií, inšpekcie, ako aj záväzania komplexných systémov manažerstva kvality v rámci pripravovaného Národného programu kvality do roku 2008.

Integračné mínusy?

D. Podhorský: Najväčší konkurenčný boj nastane v oblasti skúšobníctva a inšpekcie. V prvom rade výkony v oblasti posudzovania zhody určených výrobkov poklesnú na minimum (v roku 1998 boli výkony vo výške 960 mil. Sk, v roku 2002 iba 196 mil. Sk), na slovenský trh prídu notifikované osoby z Rakúska, Nemecka, Česka a pod. Naše skúšobne a metrologické pracoviská

môžu v konkurencii obstáť iba vďaka kvalite, komplexnosti posúdenia zhody, prijateľnejšej cene a rýchlosti spracovania objednávky.

Dajú sa tie mínusy vnímať ako výzva obyvateľstvu?

D. Podhorský: Obstať v nových podmienkach v EÚ môžeme iba vďaka vysokej odbornosti, profesionalite, nepretržitej invencii, kvalite plnenia zmluvných termínov a pri maximálnej ochrane a skvalitňovaní životného prostredia.

Zmení vstup do EÚ niečo vo vašom osobnom a profesionálnom živote?

D. Podhorský: Predpokladám, že náš vstup do EÚ bude mať na mňa omladzujúci účinok, pretože pôsobenie ÚNMS SR v slovenskom podnikateľskom prostredí bude ešte efektívnejšie ako v posledných rokoch, naše poslanie sa stane atraktívnym pre mladú generáciu. Pokiaľ sme v roku 1998 začali budovať aplikáciu uryňčovačov ako Cyklotrónové laboratórium pri Slovenskom metrologickom ústave, v ďalších rokoch ako Cyklotrónové centrum SR, tak zajtra to bude centrum excelencie EÚ v strednej Európe pre nukleárnu medicínu a rádioterapiu, výrobu rádiofarmák, nanotechnológie a nové aplikácie pri sterilizácii vybraných procesov. Skrátka, teším sa na radosť z práce, úspechu našich detí na európskom trhu a na schopnosť našich vnúchat, ktoré dokážu v európskom babylonskom jazykov komunikovať a nasávať pokroky vedy, techniky a umenia v prospech rodného Slovenska.

Peter Kasalovský

Taká pozícia, akú presadíme

Tridsať dní je do referenda o vstupe SR do EÚ. Do ankety členov Hospodárskeho klubu (NEF) a ďalších oslovených osobností Prečo Áno o Európskej únii prispel dnes **predseda klubovej komunity a predseda predstavenstva Slovnaft, a. s., Slavomír Hatina**.

Máte odhad na výsledok referenda o vstupe SR do EÚ?

S. Hatina: Nerád odhadujem čísla, pretože sa pokladám za technika a v technickej praxi ide väčšinou o výsledky veľmi blízke očakávaným, pretože poznáme funkčnosť systému, premenné veličiny atď. V politickej oblasti je to určite zložitejšie, aj nejaká náhoda môže mať veľký vplyv alebo zvrátiť očakávanie. Napriek tomu verím, že výsledok referenda bude v oboch limitoch za 51 % v účasti i v súhlase, a to bude rozhodujúca matematika úspešného referenda. Vychádzam z toho, že všetky parlamentné strany sú za naše členstvo v Európskej únii, čo je mimoriadne dôležitý signál pre občanov.

Bude EÚ rozšírená podľa časového plánu v januári, resp. v máji 2004?

S. Hatina: Verím, že všetky členské krajiny Európskej únie, jej inštitúcie a všetky kandidujúce krajiny splnia všetky svoje úlohy tak, aby v máji 2004 bolo rozšírenie Európskej únie úspešne zavŕšené. Aj keď si v tomto mesiaci budeme pripomínať 59. výročie ukončenia druhej svetovej vojny v Európe, nazdávam sa, že vtedy v roku 1945 ani najväčší optimisti ani len netušili, čo môžu európske krajiny spoločne dokázať, a preto máj 2004 bude skutočne historickým medzníkom starého kontinentu.

Aká bude v tom čase Európa a jej vzťahy so Spojenými štátmi?

S. Hatina: Európa bude určite o rok jednotnejšia, silnejšia i sebavedomejšia. Určite „bude dávno“ už aj po teoretickej vyhotovenej vojenskej situácii v Iraku, veci sa triezvo zhodnotia, určité napätie, ktoré v tejto súvislosti rozdelilo európske krajiny, pomíne. Rozšírenie NATO poukáže na veľký význam spolupráce na oboch brechoch Atlantiku a, samozrejme, aj na osobitnú úlohu Spojených štátov pre bezpečnosť európskych krajín. Rozšírená Európska

únia odštartuje proces usilujúci sa o získanie vedúcej pozície v globalizujúcej sa svetovej ekonomike, pričom sa bude usilovať aj o ďalší rozvoj vzájomne pros-

Slavomír Hatina

pešných partnerských vzťahov so Spojenými štátmi. Pre mňa osobne je dôležité i to, že Európska únia a USA zostanú vo svete naďalej garantom slobody a demokracie.

Zaznamená Európska únia dovtedy „vnútornú reformu“?

S. Hatina: O potrebe reforiem Európskej únie, jej inštitúcií, sa hovorí už dlhšie, v tomto je myslím zhoda. Blížiac sa rozšírenie Európskej únie tento problém síce nastoľuje čoraz viac, ale nemyslím si, že do mája 2004

sa vyriešia všetky podstatné veci. Ak by som mohol, tak by som Európskej únii odporučil ponáhľať sa pomaly, čím sa otázky lepšie vydiskutujú, tým sa lepšie a trvácnejšie závery prijímú. Príkladom na to máme na domácej i medzinárodnej scéne dostatok.

Bude po nej jestvovať stále tá istá Európa?

S. Hatina: Určite nie, pretože reforma sa nerobí pre reformu, ale preto, aby Európskej únii bola efektívna ako celok a bola prínosom pre každého jej člena. Pracuje Konvent, bude medzivládna konferencia, verím však v úspešnú reformu Európskej únie a v to, že sa na tomto procese budeme aktívne podieľať.

Aká bude podľa vás reálna pozícia Slovenskej republiky v EÚ?

S. Hatina: Určite si prajem, aby bola väčšia, ako bude napríklad podiel obyvateľov Slovenskej republiky či výkonnosť ekonomiky, verím však, že ju budeme razantnejšie zvyšovať. Mňa osobne v tejto situácii

najviac zaujala anketová odpoveď ministra Eduarda Kukana, že naša pozícia bude taká, akú si presadíme. Chce to zrejme byť v niečom najlepšie alebo aspoň lepší ako iní. Veľkú dôležitosť by som pritom kládol na kvalitu ľudí, ktorých zvolíme za poslancov Európskeho parlamentu. Tu musí ísť o zásadne inú a vyššiu kvalitu, ako sme svedkami v súčasnosti doma pri rokovaní Národnej rady Slovenskej republiky, čo doma stačí, to Európa neberie. Navrhujeme a zvolíme múdrych rozhladených odborníkov mysliacich a vyjadrujúcich sa európskymi a súčasne obhajujúcich záujmy Slovenskej republiky.

V čom vidíte plusy nášho včlenenia sa do EÚ?

S. Hatina: Vstup Slovenskej republiky do Európskej únie bude konkrétne pre Slovnaft znamenat nové príležitosti, zjednodušenie a zefektívnenie obchodných činností. Predpokladám, že sa osvedčí naša dlhodobšia príprava na podmienky jednotného európskeho trhu. Postupne zvyšujeme podiel predaja do krajín Európskej únie a do kandi-

dátskych krajín, je to asi 70 percent produkcie. Po technologickej transformácii sme koncom 90. rokov dosiahli európske parametre zhodnotenia ropy, máme výbornú úroveň kvality motorových palív. Vstup strategického partnera spoločnosti MOL a spojenie oboch spoločností vytvárajú vhodné podmienky na lepšiu konkurencieschopnosť a prosperitu, ktoré sú zabezpečované aj rozsiahlymi investíciami najmä do modernizácie a rozširovania vlastných sietí čerpacích staníc, do projektu hlbokého odširovania motorovej nafty a do výstavby veľkocapacitnej výroby polypropylénu.

Integračné mínusy?

S. Hatina: Neobávam sa nejakých závažnejších mínusov, najmä keď permanentne realizujeme viacero projektov na zvýšenie produktivity a na znižovanie nákladov, čím sa postupne dostávame aj v týchto parametroch na úroveň popredných rafinérií.

Dajú sa tie mínusy vnímať ako výzva pre obyvateľstvo?

S. Hatina: Ten podnikateľský subjekt, ktorý sa dôkladne venoval pri-

prave na podmienky jednotného európskeho trhu, si je dobre vedomý zostrenia konkurencie nielen pri vývoze, ale aj doma. Tí, čo zaostávajú už teraz, budú v nových podmienkach prakticky bez šance na prežitie. Ani naše celoštátne parametre nie sú veľmi povzbudzujúce. Aj preto som naše dobíhanie európskej úrovne už viackrát pri podobných príležitostiach nazval behom na dlhú trať. Ak si uvedomíme naše zaostávanie a nasadíme správne tempo, verím, že cieľ dosiahneme. Odmenou nám starším môže byť, a pre tých mladších už určite bude európsky rozmer kvality nášho života. Pokúsme sa premeniť hrozby na príležitosti, resp. mínusy na výzvy.

Zmení vstup do EÚ niečo vo vašom osobnom a v profesionálnom živote?

S. Hatina: Myslím, že budem musieť byť ešte viac tvorivejší a dynamickjší a v osobnom živote očakávam len príjemné zmeny, ako napríklad jednotnú európsku menu, prechod hraníc, ktoré prakticky nebudú, a pod. Teda len tie príjemnejšie veci.

Peter Kasalovský

Najväčší slovenský problém

Korzet anketových otázok pre členov Hospodárskeho klubu (NEF) opustil **riaditeľ Protagon informatika Peter Zrnovský** a ponúkol našim čitateľom na úvod zhrnutie svojich pocitov vo forme voľného príspevku.

Rus a Slovak našli raz krčah plný zlatých mincí. Rus vraví: rozdelme sa bratsky. Slovak odvetí: figu bratsky, rozdelíme sa na polovicu.

Vtip z časov RVHP Poučenie z tohto krátkeho, ale výstižného vtipu z predchádzajúcej éry nášho spoločenstva v RVHP dodnes charakterizuje skepsu mnohých našich spoluobčanov i na nové, možné partnerstvo Slovenska v EÚ. Zabúdajú však, že Európska únia je svojim charakterom úplne iná. Zabúdajú, že EÚ je postavená na princípoch demokracie a táto je v politickej i hospodárskej praxi overená v priebehu mnohých rokov. Aj malé štáty majú svoje významné miesto v EÚ, sú korigujúcim faktorom možných hegemónistických snáh veľkých štátov. Malé štáty majú v EÚ možnosť uplatniť svoje svojbytné záujmy, majú možnosť (najmä v prechodnom období) prezentovať svoje individuálne špecifiká a neskôr ich dosahy premietnuť do legislatívnych opatrení EÚ. Nielen malé štáty potrebujú EÚ, ale aj veľké štáty EÚ potrebujú novú krv. Aby im nestúpila sláva príliš do hlavy. A to môže byť aj naša úloha.

Skrížme si kordy, až budú lietat iskry. Možno nám posvietia na cestu.

Romain Roland ústami svojho Jana Krištofa Z mnohých strán počuť názor, že vstupom do EÚ stratíme svoju národnú identitu. Ja osobne tomu neverím. Stratit by sme však určite mali NACIONALIZMUS a jeho neprijemné negatívne dôsledky na myslenie a činy ľudí. Nik nám nebude brániť v tom, aby sme žili a prezentovali náš PATRIOTIZMUS, ako pozitívny prejav našej národnej identity. Európa a Slovensko nie sú v protiklade, predsa vždy sme boli v srdci Európy, i keď to niekoľko rokov nebolo tak zjavné. Som presvedčený, že pozitívna vstupu Slovenska do EÚ budú prevažovať.

Rástol kvietok v krásnom údolí na okraji lesa v objatí mohutných stromov a s túžbou hľadieť na neďaleký hrebeň hôr a na mohutné osamelé jedle, ktoré sa tam vypínali. Ako rád by si s nimi vymenil miesto. Raz sa mu prisnil sen: na hrebeni bolo krásne, bol síce osamelý, ale zvysoka hľadieť na svet, pyšne, rástol a rástol... Vtom prišla obrovská búrka, vietor bičoval všetko živé, hlavku mal prtláčene až k zemi, len tak-tak že ho neodfúklo. Našťastie to bol len hlúpy sen a prebral sa z neho opäť v tichom údolí, chránený svojím lesom, kde mohol spokojne rásť a rozvíjať sa naďalej do úplnej nádhery.

Z dávneho rozprávania mojej mamy

Stratégia budúcnosti pre malé štáty je jasná: v spoločenstve silných partnerov majú tieto štáty oveľa lepšie vyhliadky

Peter Zrnovský

na svoj ďalší rozvoj. Dnes sa celý svet spája, kto teraz nenaskočí na už idúci vlak, zmešká svoju šancu. A to nielen v oblasti hospodárskej prosperity štátu, a tým aj jej občanov, ale aj v oblasti rozvoja etiky, morálky. Kamenné budovy socialistického realizmu síce špatia naše mestá, ale možno ich zbúrať, možno ich jednoducho odstrániť. Ale znovunastolenie morálky, európskej morálky so všetkými pozitívnymi dôsledkami aj na hospodársku prosperitu, je procesom generacným, ktorý si vyžaduje veľa času a pozitívne vzory. Podme do Európy, rozhladíme sa tam a potom sa vráťme domov: S novoobjavenou životnou etikou, morálne posilnený, pozitívistický, zdvorilý, usmievavý. Naučme sa byť flexibilní a mobilní, naučme sa cudzie jazyky, nadviažme nové priateľstvá, spozná-

vajme svet, vnímajme a osvojme si všetko pozitívne. V prospech Slovenska. Teraz môžem už ľahšie odpovedať na položené otázky.

Máte odhad na výsledok referenda o vstupe SR do EÚ?

P. Zrnovský: Som presvedčený o múdrosti našich spoluobčanov. Výsledok referenda musí byť a aj bude jednoznačne pozitívny pre vstup Slovenska do EÚ. Inú šancu nemáme. Ja sa referenda určite zúčastním a dám svoj hlas za vstup do EÚ. Ja som Európanom už dávno.

Bude EÚ rozšírená podľa časového plánu v januári, resp. v máji 2004?

P. Zrnovský: Verím aj v májový termín roku 2004. Nielen my potrebujeme EÚ, ale aj EÚ potrebuje nás.

Aká bude v tom čase Európa a jej vzťahy so Spojenými štátmi?

P. Zrnovský: EÚ potrebuje ďalšie krajiny v svojom strede, aby bola stále silnejšia. Len tak bude môcť byť silným partnerom aj pre Spojené štáty. To, čo platí pre naše partnerstvo v EÚ, to platí predsa aj o vzťahoch EÚ k USA. Čím bude EÚ silnejšia (aj vďaka nám a iným prístupovým krajinám), o to budú vzťahy EÚ k USA vyváženejšie k prosperite celej Európy. O to bude silnejšie zniet náš spoločný hlas i v ob-

lasti politických rozhodnutí USA. Mimochodom: niekedy je medzi vojnou a mierom, i v Iraku, len úzka hrana. Každý hlas môže rozhodnúť.

Zaznamená Európska únia dovtedy „vnútornú reformu“?

P. Zrnovský: EÚ sa musí a bude reformovať. Už samotný záujem o nové prístupové krajiny hovorí o potrebe reforiem. EÚ si to bytostne uvedomuje, hľadá nové impulzy pre vnútornú reformu, ktorá by mala viesť k ešte hlbšej demokratizácii a zväzneniu postavenia malých krajín. Bude to neľahký a dlhotrvajúci proces. O to viac možností budeme mať aj my na jeho ovplyvnenie.

Bude po nej jestvovať stále tá istá Európa?

P. Zrnovský: Nič nezostáva vo svete nemenené. Aj EÚ sa zmení, treba dúfať, že k lepšiemu. Lebo lepším možno byť vždy.

Aká bude podľa vás reálna pozícia SR v EÚ?

P. Zrnovský: Reálnu pozíciu Slovenska v EÚ vidím v dvoch polohách: jednak ako súčasť kruhu malých krajín, ktorý sa čím ďalej tým viac, aj vytváraním oficiálnych štruktúr vo vnútri EÚ, bude profilovať v oblasti ochrany svojich špecifických záujmov, a jednak ako reprezentant svojich jedinečných národných špecifik. To, čo je bytostne slovenské a národné (krajina, kultúra, jazyk, zvyky a obyčaje, národné tradície, jedlo a pitie a pod.) budeme v EÚ aj jej

prispínaním rozvíjať a musíme a budeme ho odovzdávať širokému okruhu záujemcov. A tu treba zdôrazniť: ani EÚ nechce, aby bola spoločenstvom beztvarych, homogénnych štátov a národov bez ich národnej identity. EÚ nechce, aby sa jednotlivé štáty zbavili svojej národnosti. To národné, to osobité, bude podporovať a preferovať aj EÚ. Morálne a, samozrejme, aj finančne. Predsa rozmanitosť je garanciou prežitia.

V čom vidíte plusy nášho včlenenia sa do EÚ?

P. Zrnovský: Informatika je už dávno internacionálna. Už aj dnes pôsobí veľa slovenských informatikov v celom svete. Boli medzi prvými lastovičkami ešte za éry komunizmu. Tvoriví, pracovití, bystrí. Vzdělávajú sa, získavajú nové poznatky, odovzdávajú svoje skúsenosti a výsledky svojej práce po celom svete, samozrejme, i v štátoch EÚ. Naš vstup do EÚ toto všetko ešte uľahčí, otvorí priestor ešte viacerým. Obrovská šanca sa pre PROTAGON informatiku, s. r. o., Bratislava naskytá v oblasti riešenia projektov pre zákazníkov z krajín EÚ. Naše už 13-ročné skúsenosti s vývojom softvéru pre zahraničných zákazníkov sa budú snúbiť s možnosťou voľného pohybu práce a ľudí v rámci EÚ bez formalít povolenia a odsúhlasovania. Musíme však ešte dnes a v blízkej budúcnosti urobiť všetko, aby sme túto šancu využili. A potom

odovzdáme, ale aj privedieme svetové či európske skúsenosti späť na Slovensko. V prospech nás všetkých.

Integračné mínusy?

P. Zrnovský: Z toho vyplýva aj náš najväčší problém: odchod najskúsenejších spolupracovníkov do zahraničia, prípadne ich prechod do známych svetových firiem informatiky, pôsobiacich na Slovensku. Tento problém poznáme už roky a vieme sa s ním vyrovnávať: jednak vytváraním porovnateľných (aspoň približne), jednak cieľeným vyhľadávaním tých spolupracovníkov, ktorí uprednostňujú zamestnanie na Slovensku (rodina, priatelia, nižšia ochota migrácie, viazanosť k rodnej zemi a pod.).

Dajú sa tie mínusy vnímať ako výzva pre obyvateľstvo?

P. Zrnovský: Výzvy pre obyvateľstvo Slovenska sú jasné: odborná a jazyková zdatnosť, iniciatíva a pracovitnosť, pracovná i osobná flexibilita a mobilita, osvojovanie si európskych etických a morálnych hodnôt, osvojovanie si pozitívnych črt európskeho spôsobu života (zdvorilosť, presnosť, zodpovednosť, spoľahlivosť, integrita, ale aj usmievavosť a priateľstvo).

Zmení vstup do EÚ niečo vo vašom osobnom a v profesionálnom živote?

P. Zrnovský: Dúfam, že áno. Budem ešte voľnejší, stanem sa ešte viac Európanom.

Peter Kasalovský